

2013.

ИЗВЕШТАЈ О ОДРЖИВОМ РАЗВОЈУ

2013.

ИЗВЕШТАЈ О ОДРЖИВОМ РАЗВОЈУ

САДРЖАЈ

Уводна реч генералног директора	4

О извештају и принципима извештавања	6
• Визија одрживог развоја.....	8

ПРОФИЛ КОМПАНИЈЕ.....	10
• Мисија, визија, вредности	16
• Пет година квалитета	18
• Корпоративно управљање	20
• Кодекс пословне етике	21
• Награде и признања.....	22
• Чланство	23
• Дијалог са заинтересованим странама	23

ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ	28
• Дивиденде	33
• Истраживање и производња.....	34
• Прерада	35
• Промет.....	36
• Енергетика.....	36
• Нафтни сервиси	37
• Добављачи	37
• Купци.....	38
• Корпоративна безбедност	39
• Порези и други јавни приходи.....	40
• Инвестиције.....	41
• Регионални развој.....	43
• Стратегија.....	44

ЉУДСКИ РЕСУРСИ.....	46
• Једнаке могућности	50
• Кретање броја запослених	51
• Основ престанка радног односа	56

• Сарадња са синдикатима	56
• Селекција кадрова	58
• Систем мотивације.....	59
• Безбедност и здравље на раду	63

ОДГОВОРНО ПРЕМА ЗАЈЕДНИЦИ	68
• Енергија спорта.....	72
• Култура без граница	73
• Енергија знања	74
• Хуманитарни пројекти.....	76
• Сарадња ради развоја.....	76

ЗАШТИТА ЗДРАВЉА И ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	82
• Заштита животне средине	87
• Коришћени материјали	89
• Потрошња енергије	90
• Емисије загађујућих материја	91
• Управљање отпадом	92
• Коришћење водених ресурса	94
• Третман отпадних вода	96
• Санација загађеног земљишта.....	98
• Биогорива.....	99
• Еколошки акциденти.....	100
• Истраживање и коришћење обновљивих извора енергије.....	102
• Когенерационе електране	102
• ТЕ-ТО Панчево.....	102

Средњорочни планови	104
GRI индикатори.....	106
Речник	112
Извештај ревизора	114
Контакт подаци	116

Извештај о одрживом развоју компаније НИС припрема се четврту годину заредом према светским смерницама Global Reporting Initiative. Ове године Извештај је припремљен према смерницама GRI 3.1. додатак за сектор нафте и гаса и у њему су представљене друштвено одговорне активности НИС-а.

Извештај о одрживом развоју за 2013. годину оцењен је са Б+ уз представљање 48 индикатора у складу са GRI 3.1. додатком за сектор нафте и гаса, чиме је остварен значајан напредак у односу на 2012. годину.

Процену усаглашености Извештаја са смерницама GRI 3.1. додатак за сектор нафте и гаса, као и тачност информација наведених у Извештају верификовала је независна ревизорска кућа „КПМГ“ д.о.о. Београд у Србији.

Кирил Кравченко,
генерални директор
НИС а.д. Нови Сад

Одрживи развој је у самом темељу пословања НИС-а упркос изазовима кроз које смо прошли током прошле и у првој половини ове године. Једино кроз изградњу и унапређење дугорочних односа са локалном заједницом, домаћим партнерима, кроз бригу о здрављу и безбедности наших запослених као и кроз заштиту животне средине, те применом нових технологија и ефикасним коришћењем ресурса и капитала можемо да остваримо задовољавајуће пословне резултате на одговоран начин.

Заштита људи, добара и околине

Својевремено је један уман човек рекао да никад нећеш имати значајнијег утицаја на друштво ако прво не промениш себе и заиста верујем да ова изрека осликава суштину нашег пословања у последњих пет година. Наиме, одрживо пословање НИС-а подразумева заштиту наших запослених и других људи који раде за компанију, али и заштиту добара и животне средине. Знатно смо унапредили резултате у овој области и увели нове стандарде. Безбедност и здравље на раду свих запослених у НИС-у, као и трећих лица која су ангажована у компанији, представља приоритет за нас. У последњих пет година смањен је број повреда на раду и саобраћајних незгода за готово 60 одсто, док се број пожара и еколошких акцидената смањио за око 20 одсто. Само током прошле године смо организовали више обука за унапређење знања и вештина у области заштите здравља и безбедности на раду, попут HSE Leadership, про-

грама намењеног руководицима, о принципима, нормама и особинама које лидери из ове области треба да познају. За остале запослене смо организовали обуке за унапређење компетенција у области безбедности и заштите на раду. Изведена је припремна настава за полагање стручних испита, као и различити стручни семинари и обуке. Промовишући безбедност у саобраћају, организовали смо обуке намењене професионалним возачима путничких и теретних возила, али и возачима који повремено управљају путничким возилима.

Стратешко опредељење Компаније је заштита животне средине због чега посебну пажњу поклањамо увођењу и примени еколошких решења у све бизнис процесе. Одрживо управљање животном средином у НИС-у обухвата реализацију еколошких пројеката за смањење емисије загађујућих материја у ваздух, воду и земљиште, управљање отпадом, повећање енергетске ефикасности, као и увођење најсавременијих технолошких решења. Улагања у последњих пет година у еколошке пројекте су износила више од 115 милиона долара. Резултати у истом периоду су више него очигледни: емисија сумпорних оксида у ваздух смањена је до пет пута, азотних оксида три пута, као и прашкастих материја до седам пута. У току су пројекти који ће допринети даљем смањењу емисија загађујућих материја у ваздух.

Енергетски баланс

Као вертикално интегрисана енергетска компанија која послује у међународним оквирима,

НИС се суочава са великим изазовима. Глобални ресурси су ограничени, док тражња за енергијом бележи константан раст. Захваљујући искуству већинског акционара Гаспром њефта, и подршци другог акционара Владе Србије, ми у НИС-у активно развијамо иновативна решења која доприносе чистијем и здравијем окружењу и истовремено подижу унутрашњу ефикасност у области уштеде енергије. Пустили смо у рад четири когенерационе модула за конверзију гаса у топлотну и електричну енергију, а у плану је да до краја године пустимо у рад још седам укупне снаге 8,3 MW. Тако произведену енергију користимо за рад наших бушотина. За ову годину планирамо когенерациону електрану у Рафинерији Нови Сад снаге 8 MW.

Такође, намеравамо да производимо сопствену електричну енергију, а први корак је потписивање меморандума са Гаспром енергохолдингом о изградњи ТЕ-ТО Панчево капацитета око 200 MW.

Нова енергија – млади кадрови

Унапређујемо пословање водећи рачуна о интересима друштва у којем послујемо. Током 2013. смо наставили да системски радимо на припреми младих кадрова и развоју талената који ће тек доћи у нашу компанију. Настављена је сарадња са универзитетима на припреми нове генерације стручњака. У нашој компанији ради готово 700 младих којима је посао у НИС-у прво радно искуство. На тај начин, добијамо нову енергију и идеје које су освежиле и оснажиле Компанију, а младим људима пружамо прилику да раде у стимулативном окружењу и да мењају ствари на боље. НИС је учествовао на изрази специјализованих програма повећања квалификације наших запослених.

Чвршће партнерство са регионима

Истовремено, наставили смо да подржавамо развој локалне заједнице финансирајући пројекте које су грађани сами изабрали као приоритетне у својим срединама. Више од 164 идеја које су изабране путем нашег програма социјално-економске подршке кроз систем јавних конкурса под називом „Сарадња ради развоја“ заживеле у овој години, а више од 450 пројеката угледало је светлост дана за претходних пет година. Захваљујући таквој пракси, допринели смо едукацији локалног становништва у области екологије и укључили младе, као и посебне осетљиве групе, у спортске активности. Афирмишемо и промовишемо здрав начин живота, унапређујемо рад културних, едукативних и спорт-

ских институција и садржаја које они пружају. На тај начин, успостављајући и учвршћујући јаке везе са локалном средином у којој послујемо, градивимо односе који ће нам дугорочно омогућити окружење за ефикасан рад.

Циљ – ефикасност и брз раст

Са амбицијом да постанемо најбрже растућа енергетска компанија у овом делу Европе и регионални лидер, улагања у последњих пет година су износила више од две милијарде евра. У овој и следећој години задржаћемо темпо инвестиционих активности. Улажемо у области истраживања и производње, сервиса, као и модернизације прерађивачких капацитета кроз примену иновативних решења. Један од кључних циљева ове године је одржање профитабилности пословања због чега интензивно радимо на унапређењу ефикасности пословања у свим бизнис процесима. У области истраживања и производње, трудићемо се да очувамо тренд повећања обима резерви нафте и гаса. Главни задатак наших колега у преради је сте да у што већем обиму искористимо капацитете модернизоване Рафинерије у Панчеву пре свега кроз раст обима производње производа са већом маржом. Циљ нам је раст малопродаје кроз обе мреже – НИС Петрол и GAZPROM, као и раст велепродаје, повећање удела на домаћем и тржиштима БиХ, Бугарске и Румуније. Настављамо да радимо на повећању енергетске ефикасности и смањењу трошкова у производњи, пре свега кроз убрзан развој „младих“ блокова – „Енергетике“ и „Сервиса“.

П. С. Ова година је за Србију, али и за нас као неодвојив део домаће привреде, изузетно тешка. Од природне катастрофе која је у мају задесила Србију и много веће и јаче економије споро се опорављају. Додатни трошкови наше компаније везани за ове догађаје, процењују се на око пет милијарди динара. Али, у свему лошем увек има доброг. Ја сам посебно поносан на све колеге које су показале невероватну посвећеност током и након катастрофалних поплава. Брзом реакцијом и заједничким снагама смо издвојили донације у гориву, пијаћој води, неопходној опреми, храни, хигијенским средствима и новчаним прилозима онда кад је то било најпотребније. Свака криза ствара нова решења и челичи вољу. Зато верујем да ћемо ову годину више памтити по инвестицијама које ницу попут печурака после кише, уместо по незапамћеној киши.

О ИЗВЕШТАЈУ И ПРИНЦИПИМА ИЗВЕШТАВАЊА

Извештај о одрживом развоју компаније НИС, четврти по реду, припремљен је према светским смерницама Global Reporting Initiative (GRI 3.1. додатак за сектор нафте и гаса) и у њему су представљене друштвено одговорне активности НИС-а.

У Извештају су представљени циљеви и резултати усмерени на унапређење живота у локалној заједници, заштиту животне средине, као и успешан економски, културни и социјални раст, и као такав представља значајан извор информација за све заинтересоване стране.

Извештај о одрживом развоју за 2013. годину оцењен је са Б+ уз повећан број индикатора, чиме је остварен значајан напредак у односу на 2012. годину, посебно представљањем индикатора у складу са GRI 3.1. додатком за сектор нафте и гаса.

НИС наставља са објављивањем Извештаја о одрживом развоју на годишњем нивоу.

Као основа за припрему и израду Извештаја коришћена су методолошка правила и принципи GRI смерница:

Материјалност

У Извештају су обухваћене теме које суштински могу утицати на процену и одлуке органа управљања и заинтересованих страна. Као основа за израду матрице материјалности коришћени су резултати истраживања спроведени у форми интервјуа са свим заинтересованим странама. Коришћене су и теме обухваћене извештајима о одрживом развоју других међународних нафтних и гасних компанија, као и теме значајне за заинтересоване стране, а препоручене од стране GRI смерница.

Укљученост

Извештајем су обухваћене све заинтересоване стране, а комуникација са њима је описана у поглављу „Дијалог са заинтересованим странама“ на 23. страни овог извештаја.

Одрживост

У Извештају су представљени подаци и описане активности на нивоу Републике Србије. На крају

Значај за НИС

Веома важно

Веома важно

Значај за заинтересоване стране

Акцидентне ситуације				
Емисије у ваздух				
Заштита или обнављање загађеног земљишта				
Управљање отпадом				
Управљање водом				
Обновљиви извори енергије				
Корупција				
Безбедност и заштита на раду				
Утицај на биодиверзитет и екосистем				
Смањење негативног утицаја производа				
Задовољство потрошача				
Резерве нафте и гаса				
Сарадња са образовним институцијама				
Коришћени материјали				
Управљање транспортом				
Инвестиције				
Правна питања				
Управљање односом са добављачима				
Управљање потрошњом енергије				
Управљање техничким средствима				
Економски показатељи				
Улагање у локалну заједницу				
Корпоративно управљање				
Однос према запосленима				
Лобирање				
Квалитет производа				

сваког поглавља приказани су планови који представљају тежњу Компаније ка одрживом развоју.

Потпуност

Подаци представљени у Извештају односе се на период 2013. године, а где је могуће, приказани су и упоредни подаци за претходну годину. Финансијски и економски показатељи преузети су из консолидованог финансијског извештаја (извор Годишњи извештај 2013, НИС).

Равнотежа

Информације садржане у Извештају за 2013. годину указују на остварене резултате и достигнућа компаније, као и на тешкоће са којима се НИС током године сусретао. Објективним приказивањем информација пружа се могућност за давање и позитивних и негативних оцена.

Упоредивост

Извештај о одрживом развоју припремљен је у складу са методологијом извештавања GRI смерница, и на тај начин омогућава поређење са прошлогодшњим извештајима о одрживом развоју НИС-а, као и са извештајима других компанија у земљи и иностранству.

Тачност

У свом извештавању НИС настоји да презентује квалитативне и квантитативне податке са највећим могућим степеном тачности. У Извештају су наведени извори и методологија прикупљања података, док се финансијски и економски подаци могу наћи у Годишњем извештају НИС-а за 2013. годину.

Благовременост

Извештај о одрживом развоју објављује се на годишњем нивоу и као такав пружа могућност заинтересованим странама за благовремено доношење одлука у вези са Компанијом и њеним пословањем.

Јасноћа

Текст Извештаја о одрживом развоју прилагођен је свим заинтересованим странама, написан је јасно и разумљиво. Специфичност делатности отежава потпуну јасноћу текста, посебно у делу

који се тиче заштите животне средине. Термини и скраћенице које могу изазвати недоумице објашњени су у Речнику.

Поузданост

Процену усаглашености Извештаја са смерницама GRI, као и тачност наведених информација верификовала је независна ревизорска кућа „КПМГ“ д.о.о. Београд, Србија.

Визија одрживог развоја

Одрживи развој је један од приоритетних усмерења делатности. Окосницу овог принципа представља транспарентност у пословању, поверење у партнерство, улагање у безбедност, здравље и развој запослених, одговоран однос према заштити животне средине, инвестиције у друштво, његове потребе и вредности.

Као модерна компанија, чија делатност захтева посебну и константну пажњу како би се осигурало здраво, сигурно и безбедно окружење, НИС развија чврсте и јасне процедуре и стандарде, примену нових чистих технологија и партнерски однос са заинтересованим странама.

Посебну пажњу посвећује праћењу светских трендова, између осталог, и у сегменту одрживог развоја и промена које су најављене, а везане су за примену Смерница четврте генерације (GRI G4). С тим у вези, НИС 2013. године доноси одлуку о припреми Смерница за усклађивање са захтевима GRI G4 и спроводи активности које су неопходне ради дефинисања матрице материјалности, и то:

- Истраживање тема од значаја за пословање компанија које послују у нафтно-гасној индустрији (истраживање GRI стандарда, истраживање водећих компанија из нафтно-гасне индустрије, прес истраживање)
- Разговори са представницима свих организационих делова у Компанији на унапређењу предложених тема
- Разговори са заинтересованим странама (запослени, финансијске институције, државни органи и државне агенције, купци, добављачи, представници локалних заједница, невладине организације)

Резултат тога је матрица материјалности која је представљена у Извештају на страни 7.

ПРОФИЛ КОМПАНИЈЕ

Када се истичете по квалитету, пред вама се увек отварају нова поља која чекају да их освојите. Кретање у новим правцима, али увек у смеру будућности, одувек је био пут којим идемо. На том путовању важно је мењати се, а остати препознатљив. Истицати се квалитетом који увек поприма нове облике. Традиција кретања унапред је оно по чему смо препознатљиви, јер пословање је путовање које не престаје.

У правцу развоја

Пословање са префиксом „нај“

Највећи буџетски давалац

Највећа малопродајна мрежа у Србији

Развој пословања у

10

земаља

Поверење, партнерство и отворен
дијалог са свим заинтересованим
странама

Достизање европских стандарда
у енергетици, нафтно-гасној
привреди и екологији

Бржа примена европских
стандарда, нових технологија и
остваривање водеће позиције у
региону

ПРОФИЛ КОМПАНИЈЕ

НИС Група једна је од највећих вертикално интегрисаних енергетских компанија у југоисточној Европи. Бави се истраживањем, производњом, прерадом и прометом нафте и природног гаса, деривата нафте и деривата природног гаса.

Седиште Групе је у Новом Саду, а њени основни производни капацитети налазе се широм Републике Србије, која захваљујући свом географском положају представља центар трговине и инвестиција на Балкану. На дан 31.12.2013. године НИС Група у Републици Србији поседује: два рафинеријска комплекса у Панчеву и Новом Саду, 335 активних малопродајних објеката (328 бензинских станица, четири ауто-пунилишта за ТНГ,

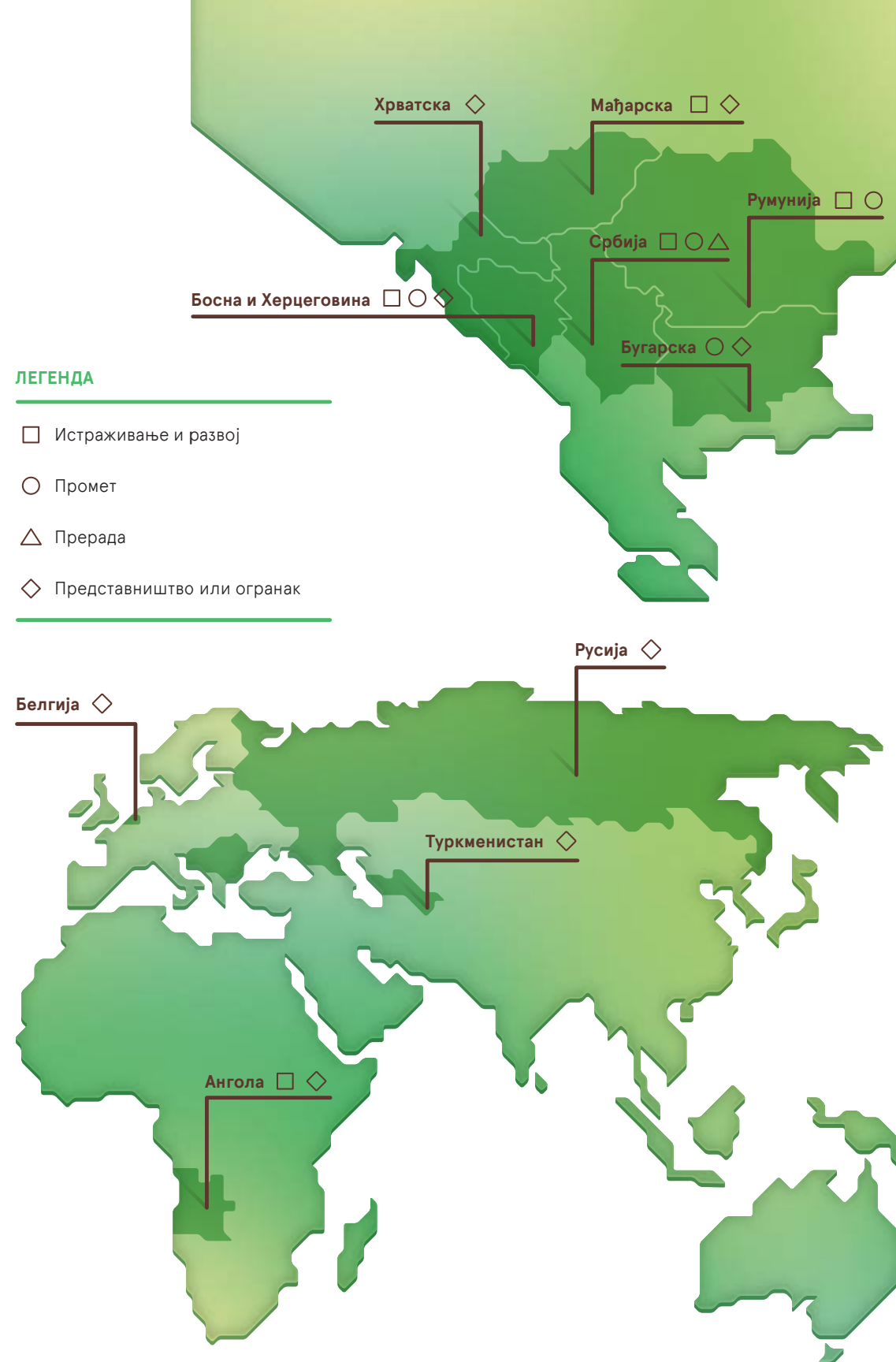
три продавнице ТНГ боца), четири складишта деривата нафте у функцији (Нови Сад, Смедерево, Београд и Ниш), пет активних складишта за течни нафтни гас (Нови Сад, Београд, Зрењанин, Чачак и Ниш) и два активна стоваришта за деривате (Чачак и Јаково).

У складу са Стратегијом дугорочног развоја која предвиђа ширење делатности ван Србије, матично друштво НИС Групе у 2011. години започиње активности на том пољу. Формирана су зависна друштва у Босни и Херцеговини, Бугарској, Мађарској и Румунији.

У Бугарској је тренутно активно 30 бензинских станица (18 под GAZPROM брендом и 12 под „белним“ брендом). Складиште Костин Брод је у функцији од априла месеца. У Румунији је активно 14 бензинских станица које раде под GAZPROM брендом. У БиХ је активно 36 бензинских станица од којих осам под НИС-овим и 28 под GAZPROM брендом (купљена је мрежа 28 OMV бензинских станица на којима је у периоду јун-јул завршен ребрендинг из OMV у GAZPROM бренд).

Као подршка европским интеграцијама Србије отворено је и представништво у Бриселу. Представништва НИС-а раде и у Русији, Туркменистану, Анголи, Бугарској, Мађарској, Босни и Херцеговини и Хрватској.

НИС је данас једна од најуспешнијих компанија и највећи буџетски давалац у Србији.

МИСИЈА

Одговорно користећи природне
ресурсе и савремене технологије,
пружамо људима балканског региона
енергију за покрет ка бољем

ВИЗИЈА

НИС ће бити признати лидер међу
енергетским компанијама балканског
региона, показујући висок ниво друштвене
и еколошке одговорности и пружајући
савремене услуге клијентима

ПЕТ ГОДИНА КВАЛИТЕТА

Већ пет година НИС је члан групе компанија „Гаспром њефт“. За то време суштински је промењен квалитет пословања. Данас је НИС поуздан извор прихода за своје акционаре, привлачи инвестициону заједницу, обезбеђује потрошачима Балкана квалитетне нафтне деривате и услуге европских стандарда на две мреже бензинских станица. Компанија реализује велики инвестициони програм, преузимајући улогу лидера по темпу увођења иновација бизниса у региону.

- Компанија „Гаспром њефт“ постаје већински власник
- У септембру почиње модернизација производног комплекса

- Грађани Републике Србије, запослени и бивши запослени „НИС“ а.д. Нови Сад постају акционари „НИС“ а.д. Нови Сад
- Почела изградња комплекса хидрокрекинга и хидрообrade у Рафинерији Панчево, што означава почетак модернизације комплекса за прераду нафте
- „НИС“ а.д. Нови Сад постаје отворено акционарско друштво и улази у берзански листинг Београдске берзе

- Усвојена дугорочна стратегија развоја до 2020. године
- Почело ширење компаније НИС у региону: сарадња с East West Petroleum, Corp, TXM Oil&Gas Exploration Kft – кћерка-фирма канадске компаније Falcon Oil&Gas Ltd. RAG Hungary Kft, Будимпешта (RAG)
- Оснивање зависних друштава у Републици Српској, Румунији, Мађарској и Бугарској

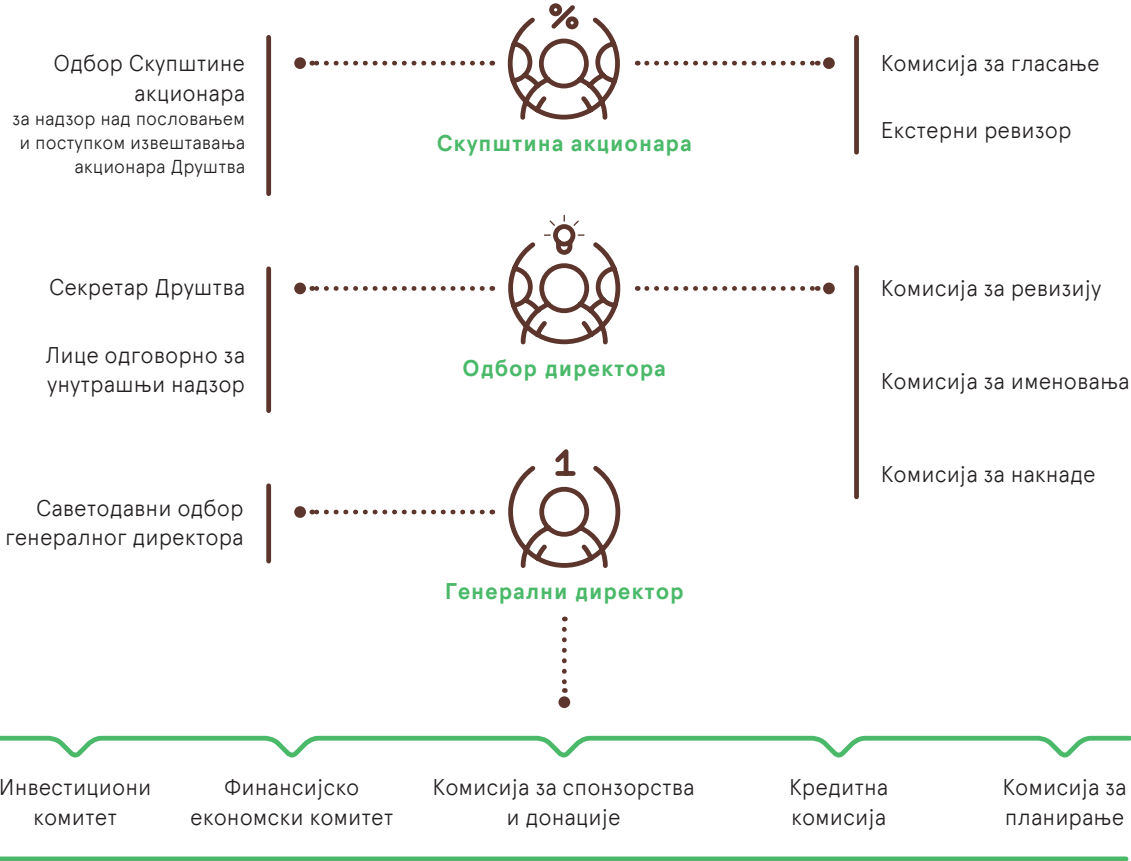

- Година нових технологија у свим сферама пословања
- Завршена прва фаза модернизације Рафинерије у Панчеву, и почела производња горива Евро 5 квалитета
- Година регионалне експанзије

- Исплата дивиденди за 2012. годину износи укупно 12,4 млрд динара, што је највећа сума дивиденди у историји Београдске берзе
- Почетак трансформације компаније НИС у енергетску компанију
- Производња Евро БМБ 98 у Рафинерији Панчево – новог деривата прераде по Евро 5 стандарду

Корпоративно управљање

Ефикасно, одговорно и транспарентно корпоративно управљање јесте један од кључних фактора за успешно пословање компаније и неопходан услов за стабилан и дугорочан раст и даље повећање конкурентности. Вођен овим, НИС тежи унапређењу стандарда у овој области, који се темеље на међународно прихваћеним начелима и искуствима најбоље светске праксе.

Главни циљеви оваквог приступа у управљању усмерени су ка стварању вредности за акционаре НИС-а, али и стицању поверења како домаћих и страних инвеститора, пословних партнера, тако и запослених и шире јавности.

Стратешки корпоративни циљеви НИС-а треба да обезбеде:

- заштиту права акционара и професионално и одговорно руковођење
- ефикасну контролу финансијских и пословних активности Компаније
- транспарентност у процесу пословања Компаније

У НИС-у је управљање организовано као једнодомно, према којем НИС има:

- Скупштину акционара
- Одбор директора
- Генералног директора

Поред наведених у НИС-у постоје и:

- Одбор Скупштине акционара за надзор над пословањем и поступком извештавања акционара НИС-а (Одбор Скупштине акционара)
- Саветодавни одбор генералног директора НИС-а

Скупштина акционара

Највиши орган НИС-а, преко којег акционари доносе и одобравају најважније корпоративне одлуке, врше проверу активности и остварења резултата у протеклој години и креирају структуру осталих органа НИС-а јесте Скупштина акционара.

У Статуту НИС-а јасно су дефинисане надлежности Скупштине акционара, као и њен однос са другим органима и телима Друштва. Начин сазивања и одржавања седница као и начин рада и одлучивања на Скупштини акционара утврђен је Пословником Скупштине акционара НИС-а.

Скупштина акционара одлучује о свим питањима која су Законом и Статутом стављена у њену надлежност међу којима су: усвајање годишњег извештаја НИС-а који укључује и финансијске извештаје, именовање и разрешење чланова Одбора директора, доношење одлуке о расподели добити, одлуке о избору спољног ревизора, усвајање измена Статута, повећање и смањење основног капитала НИС-а, стицање и располагање имовином велике вредности, статусне промене и промене правне форме, накнаде члановима Одбора директора тј. правила за њихово одређивање. Скупштину акционара чине сви акционари НИС-а.

Потребно је истаћи и да је НИС потпуно посвећен поштовању принципа равноправности и једнаког третмана свих акционара.

Одбор директора

Централну улогу у управљању НИС-ом има Одбор директора који је колективно одговоран за дугорочни успех компаније, а у чијој надлежности је постављање основних пословних циљева и правца даљег развоја, као и утврђивање и контрола успешности примене пословне стратегије НИС-а.

Одбор директора има 11 чланова, од којих је 10 мушкараца и једна жена.

Одбор директора чине извршни и неизвршни директори. У свом саставу има једног извршног и 10 неизвршних чланова, а од тога два неизвршна директора су истовремено и независни чланови Одбора директора.

Од 11 чланова Одбора директора, шесторо су руски држављани, њих троје су држављани Републике Србије, један директор је држављанин Француске, а један је држављанин Аустрије.

Чланови Одбора директора поседују адекватну комбинацију потребних знања и искустава релевантних за врсту и обим делатности које обавља НИС.

У време именовања и трајања мандата чланови Одбора морају поштовати забрану конкуренције.

У оквиру Одбора директора образоване су и три сталне комисије (Комисија за ревизију, Комисија за именовања и Комисија за накнаде) које представљају саветодавна и стручна тела која му помажу у раду.

Генерални директор

Одбор директора именује генералног директора и то из редова извршних чланова. Генерални директор координира рад извршних чланова Одбора директора и организује послове Компаније. Поред тога, генерални директор обавља послове дневног управљања и овлашћен је да одлучује о питањима која не спадају у надлежност Скупштине акционара и Одбора директора. Функција генералног директора и председника Одбора директора је одвојена што значи да председник Одбора директора није истовремено и генерални директор, који је једини законски заступник НИС-а.

Кодекс пословне етике

Кодекс етике уређује етичке норме у свим областима пословања и формулише темељна правила и норме понашања које одређују односе са колегама, клијентима, пословним партнерима, органима државне власти и локалне самоуправе, јавношћу и конкурентима.

Принципи који су садржани у кодексу дају јасне препоруке за доношење етички избалансираних одлука у различитим ситуацијама, а кодекс дефинише норме и правила понашања, који су засновани на корпоративним вредностима и чије поштовање компанија очекује од сваког запосленог.

Кодекс пословне етике доступан је на интернет страници НИС-а.¹

¹ <http://www.nis.eu/o-nama/informacije-o-kompaniji/kodeks-poslovne-etike>

НИС је потпуно посвећен поштовању принципа равноправности и једнаког третмана свих акционара

Награде и признања

- Награда „Corporate Superbrands“ Србија, прво место из области „Енергетика“
- Награда „Оскар квалитета“ – НИС апсолутни шампион квалитета 2013 – додељује Фонд за културу квалитета и изврност у сарадњи са Привредном комором Србије и под покровитељством Министарства економије и регионалног развоја Републике Србије
- Награда „EAST CAPITAL AWARD“ у категорији „Откриће године“ – додељује шведска компанија „East capital“
- „Best buy awards“ награда потрошача за НИС Петрол бензинске станице, за најбољи однос цене и квалитета – додељује ICERTIAS – INTERNATIONAL CERTIFICATION ASSOCIATION GMBH
- Награда „Најбрeнд региона“ брeнду Gazprom – додељује Дирекција за избор најменаџера Босне и Херцеговине, југоисточне и средње Европе
- Награда за најбољи регионални пословни пројекат године брeнда Gazprom бензинске станице – додељује Српска асоцијација менаџера
- ВИРТУС главна награда за допринос на националном нивоу 2013 – додељује „Траг фондација“
- Награда „Најбоље из Србије“ за 2013. годину у категорији корпоративни брeнд, као и награда у категорији „Најбољи улазак страног брeнда на тржиште Србије“ за ланац Gazprom бензинских станица – додељује Привредна комора Србије, Министарство спољне и унутрашње трговине и телекомуникација и дневни економски лист „Привредни преглед“
- „Green frog“ награда за Извештај о одрживом развоју – додељује Deloitte Hungary
- Награда инвеститор године, у Бугарској 2013, за инвестиције у мрежу Gazprom бензинских станица – додељује Hermes consulting and media, Бугарска
- „Велико признање“ за пословање у области ТНГ-а и нафтних деривата у Србији – награда Међународне LPG&NG конференције
- Признање потрошача Србије „Мој избор 2013“ за најомиљенију бензинску станицу НИС Петрол
- НИС трећу годину заредом најбољи у односима са инвеститорима по оцени Београдске берзе
- НИС добитник признања Пореске управе за највећи допринос буџету Републике Србије
- НИС добитник признања Матице српске

Чланство

НИС је члан различитих удружења и Привредне коморе на територији Србије, као и одређених удружења у иностранству, и то:

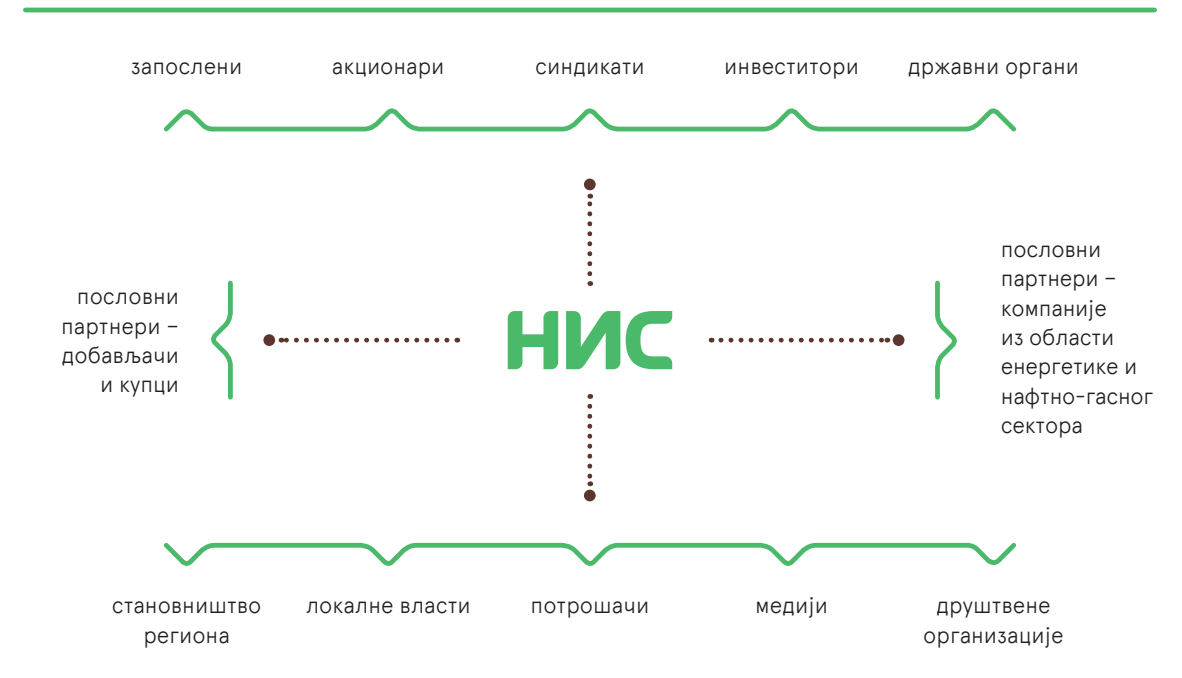
- Национални нафтни комитет Србије светског нафтног савета (WPC) од 2011. године
- Савет страних инвеститора (FIC) од 2011 године
- ГС1 Србија (део Асоцијације ГС1 Брисел, водеће глобалне организације за креирање и примену стандарда и решења за идентификацију у ланцу снабдевања) од 1998. године.
- Привредна комора Србије
- Balkan and Black Sea Petroleum Association (BBSPA), Бугарска од 2012. године

НИС је оснивач Националног нафтног комитета Србије, који представља национално тело Светског нафтног савета, највеће и најстарије невладине организације у области нафте и гаса. Циљ овог тела је унапређење делатности у нафтно-гасној привреди у области одрживог развоја. Национални нафтни комитет Србије је основан у марту 2011. године, а генерални директор НИС-а Кирил Кравченко је и потпредседник и члан Извршног одбора овог комитета.

Дијалог са заинтересованим странама

За НИС је од највећег значаја успостављање сталне комуникације и односа који карактеришу поверење, партнерство и отворен дијалог са свим заинтересованим странама. Са њима НИС сарађује на основу удела у власништву, преко споразума о сарадњи или на основу неког другог заједничког интереса. Кључне групе са којима НИС сарађује су:

- запослени
- акционари
- синдикати
- инвеститори
- државни органи
- потрошачи
- становништво региона
- локалне власти
- пословни партнери – добављачи и купци
- пословни партнери – компаније из области енергетике и нафтно-гасног сектора са којима НИС има заједничка улагања
- друштвене организације
- медији

НИС негује сталан и ефикасан дијалог са државним органима, посебно када је у питању достижање европских стандарда у енергетици, нафтно-гасној привреди и екологији. С тим у вези активно учествује у напорима надлежних министарстава у успостављању релевантног законског оквира, и то везано за следеће законе:

1) Нацрт закона о енергетици – у циљу усаглашавања закона Србије са директивама ЕУ у области енергетике, детаљније уређење когенерације – производње топлотне и електричне енергије, детаљније уређење питања обележавања горива и контроле његовог квалитета и слично.

2) Нацрт закона о геолошким истраживањима и рударству – у циљу детаљнијег дефинисања поступка везаних за геолошка истраживања и експлоатацију минералних сировина, прецизнијег дефинисања појединих појмова, уређења гаранција и накнада и слично.

НИС негује сталан и ефикасан дијалог са државним органима, посебно када је у питању достижање европских стандарда у енергетици, нафтно-гасној привреди и екологији

3) Нацрт закона о планирању, пројектовању и грађењу – у циљу поједностављења поступка и скраћења рокова за прибављање дозвола за грађење, усаглашавања противречности између одредаба закона ради његове боље и конзистентније примене.

4) Нацрт закона о изменама и допунама Закона о експропријацији – у циљу проширења круга корисника експропријације, поједностављења и убрзања поступка експропријације и слично.

5) Закон о акцизама – у циљу увођења акциза на остале деривате нафте који се добијају од фракција нафте које имају распон дестилације од преко 380° С.

6) Нацрт закона о изменама и допунама Закона о раду – у циљу прецизнијег дефинисања појединих појмова, поступака и права и обавеза, како за послених, тако и послодаваца.

7) Нацрт закона о запошљавању странаца – у циљу поједностављења процедуре и услова за запошљавање странаца; проширења круга правних основа по којима се странци могу ангажовати.

Канцеларије за послове са мањинским акционарима у Београду и Новом Саду омогућавају информисање акционара НИС-а о компанији, о правима која уживају као акционари и о свим питањима везаним за акције НИС-а. Заинтересовани акционари могу добити информације лично, затим позивом

посебног Кол – центра на број: 011/22 000 55, као и путем електронске поште: servis.akcionara@nis.eu.

Такође, од листирања НИС-ових акција на Београдској берзи, у већим градовима Србије: Новом Саду, Београду, Нишу, Панчеву, Крагујевцу, Шапцу и Зрењанину, одржавају се едукативне презентације, а све у циљу упознавања акционара с њиховим правима и информисања о свим битнијим догађајима у Компанији. Такве презентације одржане су и у јуну 2013. године у оквиру припрема за исплату дивиденде.

Како би се акционарима омогућило да се што боље информишу у вези са исплатом дивиденде, на интернет страници НИС-а у делу „Инвеститори“, израђен је посебан сегмент са свим информацијама, обавештењима и одлукама у вези са дивидендом.

НИС је такође усвојио посебне механизме и процедуре за решавање потенцијалних жалби ак-

ционара. Како би се унапредила сарадња формирана је Комисија за решавање по жалбама мањинских акционара и усвојен је Пословник о њеном раду.

У односима са пословним партнерима НИС се труди да негује високу етику и транспарентност. Компанија настоји да уз олакшане процедуре оствари највише професионалне стандарде.

НИС поседује неколико веб-сајтова, преко којих информише јавност о свом пословању.

На корпоративном сајту: www.nis.eu могу се наћи све актуелне информације о Компанији, њеним делатностима, производима и услугама. Део сајта посвећен је одрживом развоју НИС-а и пројектима из области друштвене одговорности. Овде се могу наћи и доступне информације о запошљавању у НИС-у, текућим тендерима, као и актуелне вести, интервјуи, фото и видео галерије. Информације су доступне на три језика – српском, енглеском и руском.

Друштво спроводи активну комуникацију са инвеститорима кроз редовне кварталне презентације остварених резултата, путем којих се заинтересованим странама омогућава директна комуникација с менаџментом Компаније. Такође, по захтеву инвеститора, одржавани су састанци са инвеститорима, а учествовало се и у инвеститорским конференцијама. Све информације намењене инвеститорима објављују се на посебном делу корпоративног сајта намењеном инвеститорима

На корпоративном сајту: www.nis.eu могу се наћи све актуелне информације о Компанији, њеним делатностима, производима и услугама

и акционарима – <https://ir.nis.eu>. Такође, резултати пословања и друге битне информације у вези са компанијом редовно се објављују на интернет страници Београдске берзе.

Дан инвеститора

Поштујући принцип транспарентног пословања и успостављања нових стандарда корпоративног управљања у Србији, НИС је наставио своју праксу да „отвара врата компаније“ за представнике банака, брокерских кућа, инвестиционих фондова, као и финансијске аналитичаре, упознајући на тај начин инвестициону јавност о свим битним аспектима резултата и отвореног и конструктивног дијалога између представника НИС-а и инвестиционе јавности, учесници су упознати с плановима компаније у вези са изградњом савременог центра за производњу базних уља у Рафинерији нафте Нови Сад.

На **потрошачком сајту** малопродајне мреже НИС Петрол: www.nispetrol.eu грађани се могу информисати о производима, услугама, акцијама и пословању овог малопродајног бренда.

На сајту бренда NISOTEC: www.nisotec.rs могу се наћи бројне информације о производима из асортимана уља и мазива и допунских течности.

НИС је присутан и на **друштвеним мрежама**: Facebook, YouTube, Twitter, Flickr, Instagram и Pinterest.

Овакав начин комуникације помогао је Компанији да идентификује позитивне, али и негативне ствари са којима се потрошачи суочавају. Информација из прве руке о проблемима потрошача омогућила је брзо и адекватно реаговање. Потрошачи своје захтеве и даље могу да проследе преко телефонске линије: 08-0000-8888 или имејл адресе: office@nis.eu, друштвених мрежа и веб-сајта Компаније.

Корпоративни Интранет портал представља један од најзначајнијих комуникационих канала према запосленима. Он се врло брзо показао као ефикасан и омиљен начин интерне комуникације. На њему су, осим великог броја вести о пословању НИС-а и сервисних информација, представљени и организациони делови компаније и њихове активности. Преко форума, повратне везе (путем питања и одговора) и тема које се постављају на компаниј-

ски Интранет портал, омогућен је и отворен дијалог свих запослених.

Корпоративни часопис „Мој НИС“ још је један канал интерног комуницирања. Овај месечник има тираж од 6.000 примерака и кроз извештаје, интервјуе, репортаже са терена и анализе детаљно обрађује актуелне теме из области пословања Компаније.

У 2013. години покренут је и нови **корпоративни магазин „Energize“** на енглеском језику, који излази квартално и спаја у себи функције корпоративног и пословног издања. Његова циљна група су партнери Компаније, представници државних органа, стручна јавност и медији.

У циљу повећања ефикасности рада и бољег информисања запослених у Компанији је развијен **Програм каскадирања информација**, у коме главну улогу имају менаџери. У циљу спуштања информација на све нивое запослених у Компанији, Програм каскадирања подељен је у три потпрограма:

1. Проширена седница Саветодавног Одбора (ПССО) – квартални састанак генералног директора са менаџерима првог и другог нивоа.

Конструктиван дијалог са синдикатима у решавању важних кадровских питања је неизоставан елемент у НИС-овом пословању

2. Директни дијалог – састанак генералног директора/менаџера првог и другог нивоа са запосленима, где запослени имају прилику да виде и разговарају са руководством о пословним и HR питањима.

3. Месечни инфо-пакет – материјал који садржи актуелне теме о пословању Компаније, дешавањима у Компанији и о новостима за запослене. Сваког месеца руководиоци свих нивоа добијају инфо-пакет на имејл, а њихова обавеза је да своје запослене на неком од интерних колегијума информишу и пренесу им све актуелности из добијеног материјала.

Без обзира на термине одржавања састанака са руководством, питања менаџменту могу да се постављају путем посебне електронске адресе: [pitanja.rukovodstvu@nis.eu](mailto: pitanja.rukovodstvu@nis.eu), телефонске линије, али и да се објављују на Порталу. НИС настоји да овакав систем директне комуникације још више унапреди.

Од посебног значаја је и **комуникација са синдикатима**. Конструктиван дијалог са синдикатима у решавању важних кадровских питања је неизоставан елемент у НИС-овом пословању.

Дијалогу са медијима НИС придаје посебну пажњу и важност. Прес-служба НИС-а одговара на свако питање које медији упуте на њихову адресу. Ова служба се бави и организовањем конференција за новинаре, прес-тура и интервјуа. Важан део њихове делатности је и организовање едукативних семинара из области енергетике и нафтно-гасне тематике. Новинари у комуникацији са представницима прес-службе имају прилику да дају своје предлоге за даље побољшање сарадње.

ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

Чврсто верујемо у то да је напредак
уvek предвођен успесима које
остварујемо у садашњости. Када
радите оно што волите, није важно
само освојити признање за успех.
Када се то догоди, важније је да
оно буде подстицај за низање
нових успеха.

У ритму напретка

Нето добит за

6%

већа у односу на претходну годину

Инвестиције у модернизацију опреме, иновативне приступе и примену савремених технологија за

9%

веће у односу на претходну годину

Обрачунате обавезе по основу јавних прихода које НИС плаћа више за

32%

у односу на претходну годину

Потрошачи кажу:
супериорни

Висококвалитетно, високооктанско гориво
за које потрошачи кажу да има супериорне
карактеристике

Други кажу: најбољи

Треће у низу признање Београдске берзе за
најбоље односе са инвеститорима

Акције НИС-а – најатрактивније
акције на Београдској берзи

На име дивиденде издвојено

25%

нето добити

ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

Сложени економски трендови у Европи, настављени и током протекле године, неизбежно су обележили живот и рад у Србији и региону, па се с правом може рећи да се пословање Компаније у 2013. години одвијало у тешким условима, односно под великим утицајем негативних спољашњих фактора.

Најзначајније негативно кретање у 2013. години у Републици Србији је пораст јавног дуга који на крају године чини нешто више од 60 одсто БДП-а Србије. Такође, стопа незапослености је и даље веома висока. Према подацима Међународног монетарног фонда, за 2013. годину, она износи 21 одсто. Укупна потрошња нафтних деривата је скоро на истом нивоу као у 2012. години када је доживела значајан пад, а цена нафте наставља да се креће силазном путањом. Сви ови негативни утицаји одражавају се и на стандард грађана, па самим тим и на обим потрошње.

Како би одржала профитабилност и у оваквим, крајње неповољним условима пословања, НИС Група је наставила са радом на повећању ефикасности бизнис процеса и повећању обима прераде нафте и продаје нафте и нафтних деривата.

Резултат тога је остварена нето добит у износу од 48,3 милијарде динара на консолидованом нивоу, што представља пораст од шест одсто у односу на претходну годину, када је износила 45,5 милијарди динара.

У прилог оцени успешног пословања НИС-а у 2013. години иде и податак да је повећан показатељ EBITDA (приход пре обрачунатих камата, пореза на приход и амортизације) и износи 68,8 милијарди динара, што представља пораст за пет одсто у односу на претходну годину.

Директно генерисана и дистрибуирана економска вредност, у милионима динара

Позиција	2012.	2013.
Директно генерисана вредност	229.523	264.532
Приходи	229.523	264.532
Дистрибуирана економска вредност	165.331	207.255
Оперативни трошкови	134.606	172.223
Зараде запослених и остале надокнаде	24.923	23.613
Плаћене камате за примљене кредите	1.728	3.388
Порези	3.911	7.851
Инвестиције у заједницу	163	180
Увећање економске вредности Компаније	64.192	57.277

Нето добит, млрд. РСД

EBITDA, млрд. РСД

Дивиденде

Политиком дивиденди предвиђено је да је дугорочна политика НИС-а исплата дивиденде у укупном износу од најмање 15 процената од нето добити.

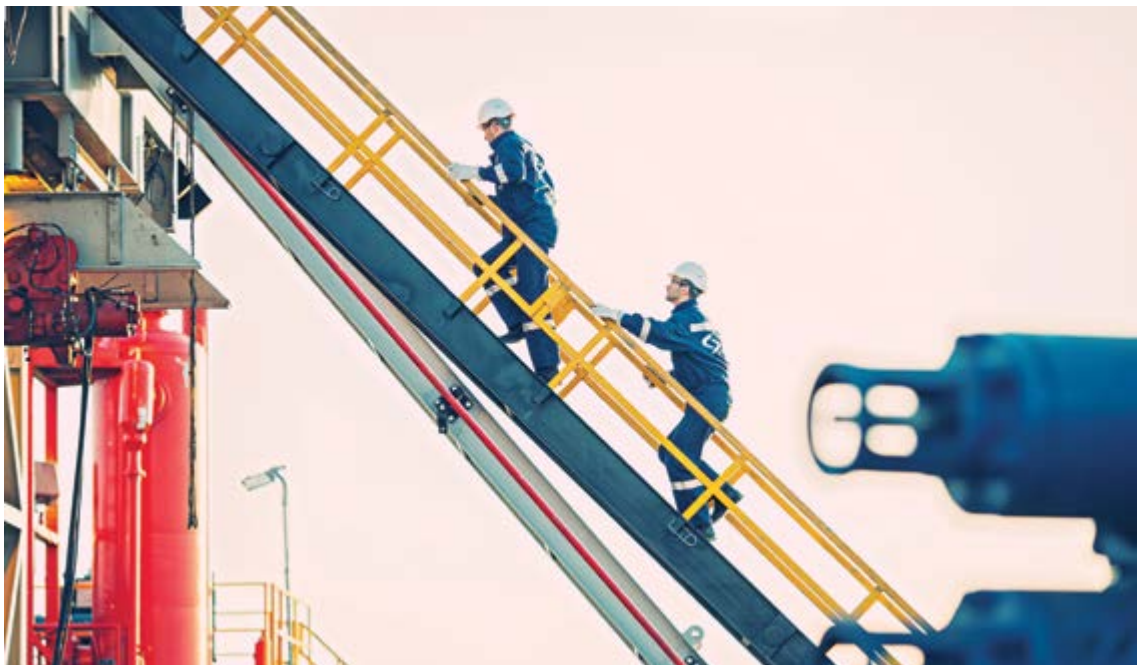
При утврђивању предлога одлуке о расподели добити и исплати дивиденде, менаџмент Компаније узима у обзир низ фактора, укључујући финансијску ситуацију, планове за инвестиције, обавезе за отплату кредита, макроекономско окружење и законске прописе.

Одлуку о расподели добити и исплати дивиденде доноси Скупштина акционара на редовној

годишњој седници, а дивиденда се исплаћује једанпут годишње у српским динарима (РСД).

На редовној седници Скупштине акционара НИС-а, одржаној у јуну 2013. године, усвојена је Одлука о расподели добити за 2012. годину, исплати дивиденди и утврђивању укупног износа нераспоређене добити. Овом одлуком одређено је да дивиденда акционарима НИС-а буде исплаћена у новцу, у укупном бруто износу од 12.364.129.000

Скупштина акционара одлучила је да се на име дивиденде издвоји 25 одсто нето добити

2.320.910

Укупан број акционара на дан 31.12.2013.

динара, тј. 75,83 динара бруто по акцији. Право на исплату дивиденде из добити за 2012. годину имали су акционари који су поседовали акције НИС-а на дан дивиденде (08.06.2013) и то према броју акција које су поседовали на тај дан. У складу са одлуком генералног директора цео износ дивиденде исплаћен је 20.08.2013. године.

Истраживање и производња

Укупна производња нафте и гаса у 2013. години износи 1.642 хиљаде условних тона, што је за два одсто више у односу на 2012. годину:

- Пораст производње домаће нафте због примене додатних геолошко – техничких активности
- Производња гаса је мања за један одсто у односу на 2012. годину због трајања ремонта компресорских станица, као и због повишеног притиска у магистралном гасоводу

Пуштањем нових бушотина („Велебит“ и „Кинка Горње“) у рад почетком године, остварен је највећи прираст нафте.

Оно што свакако представља једно од главних обележја 2013. године јесте реализација рекорд-

Обим производње домаће нафте и гаса*, хиљ. усл. тона **2%**

Услед измењене методологије у производњу домаће нафте укључен је и газолин и ТНГ, а у производњи гаса узета је робна производња гаса

ног броја инвестиција, које су претежно усмерене на увођење нових технологија. То се односи на бушење бушотина малог пречника (slim hole), затим на спровођење фрактурирања великог обима, као и на коришћење технологије хоризонталног бушења. Нову технологију у раду представља и дубоко бушење у условима високе температуре и притиска. Започети су и радови с тешко придобивим резервама и високо вискозним нафтама. Поред активности у Србији, у фази реализације налази се седам пројеката у земљама окружења.

Прерада

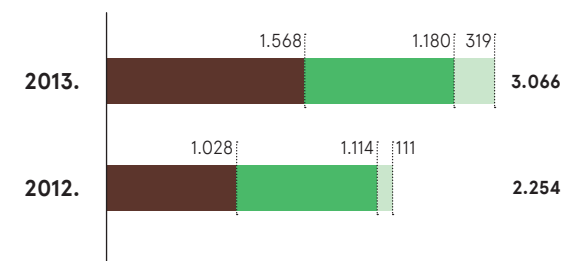
У 2013. години дошло је до пораста обима прераде нафте и дораде полупроизвода за 36 одсто у односу на претходну годину, односно у 2013. години прерада и дорада нафте и полупроизвода износи 3.066 хиљада тона, док је у 2012. години прерада и дорада била 2.254 хиљаде тона, што је условило:

- Повећање обима прераде сирове нафте
- У 2013. години није било капиталних ремонта, већ само комерцијалних застоја или застоја због инвестиционих пројеката
- Прерада нафте и дорада полупроизвода била је у складу са оперативним плановима, који су формирани према захтевима тржишта

Обим прераде, хиљ. тона

36%

- Увозна нафта
- Полупроизводи*
- Домаћа нафта

Услед измењене методологије у производњу домаће нафте укључен је и газолин и ТНГ, а у производњи гаса узета је робна производња гаса

- Рад постројења МНС/DHT у 2013. години довео је до позитивне промене не само у обиму прераде и дораде, већ и у структури деривата

Међу најважнијим обележјима 2013. године су: оптимизација рада постројења МНС/DHT у Рафинерији нафте Панчево, почетак производње бензина БМБ 98, нове врсте моторног горива евро квалитета са већом октанском вредношћу и намешавањем биодизела, затим смањење технолошких губитака

у процесима прераде, повећање обима прерађене нафте, као и раст удела „белих“ деривата у укупним производима.

Главни пројекти су: реконструкција реактора DC 2301, набавка опреме за мобилно постројење за прераду нафтног муља, реконструкција и модернизација Ауто-пунилишта и Пристаништа Рафинерије нафте Панчево на Дунаву, затим имплементација софтверских апликација AspenTech ORION XT и остало.

Промет

Пораст укупног промета нафтних деривата за 29 одсто у односу на 2012. годину:

- 1) Малопродаја – раст продаје од 13 одсто:
  - Раст продаје нафтних деривата евро квалитета
- 2) Промет иноактиве – раст од 21х
  - У 2012. години инопромет је био занемарљив
- 3) Велепродаја – раст од 19 одсто:
  - Раст продаје дизел горива због повећаног пласмана евро дизела из домаће производње
  - Смањена продаја мазута због топлих временских услова
  - Смањена продаја бензина због пада потрошње у Републици Србији и безалтернативних испорука приликом преласка на евро бензин
- 4) Извоз – раст од 84 одсто:
  - Раст продаје мазута и бензинских компоненти
- 5) Повећан удео „белих“ деривата

Раст обима промета је резултат побољшања квалитета произведених нафтних деривата и увођења нових горива у производну линију Компаније. Такође, НИС је посебну пажњу у 2013. години посветио повећању лојалности потрошача и стручном усавршавању запослених, отворивши два модерна центра за обуку у Београду и Новом Саду.

Расту промета је свакако допринело и ширење мреже бензинских станица у Босни и Херцеговини, Румунији и Бугарској. На крају 2013. године НИС у овим земљама има 80 активних бензинских станица

Расту промета свакако је допринело и ширење мреже бензинских станица у Босни и Херцеговини, Румунији и Бугарској. На крају 2013. године НИС у овим земљама има 80 активних бензинских станица. Активан ребрендинг бензинских станица у земљи допринео је и повећању малопродаје у Србији, а повећани су и велепродаја и извоз. Палета извозних производа обogaћена је и евро дизелом намешаним са биодизелом произведеним у Рафинерији нафте Панчево.

Енергетика

За НИС 2013. година је година започињања пројеката и повећања оперативне ефикасности.

- Почетак реализације пројекта изградње ветропарка „Плантиште“ – првог ветропарка у Србији
- Почетак реализације програма ефикаснијег коришћења гасних ресурса изградом малих когенерација
- Смањење зависности од „Србијасгаса“ кроз смањење испорука природног гаса
- Гаспром енергохолдинг и НИС потписали су Меморандум о изградњи парно-гасне ТЕ у Панчеву

Значајан обим радова је спроведен и у оквиру повећања енергетске ефикасности НИС-а, а посебно треба истаћи сертификацију по међународном стандарду енергетског менаџмента ISO 50001.

Нафтни сервиси

Реализација пружених услуга бушења за 2013. годину већа је у односу на 2012. годину, због већег обима бушења истражних и разрадних бушотина.

- Готово три пута је премашен физички обим за 3Д сеизмику, што је више него компензовало мањи обим извршене 2Д сеизмике (мањи у односу на 2012. годину за око 70 одсто)
- Повећан је број операција бушотинских сервиса
- „Нафтагас – Нафтни сервиси“ д.о.о. Нови Сад, зависно друштво НИС а.д. Нови Сад, сертифициovalo је опрему за рад у ЕУ

Добављачи

Основ за очување конкурентности НИС-а на тржишту представља успешна сарадња са добављачима. Добављачи се, географски посматрано, деле на:

- Локалне – добављачи из Републике Србије
- Регионалне – добављачи на нивоу југоисточне Европе
- Глобалне – добављачи широм света

Процеси набавке подразумевају правовремено обезбеђење материјала и услуга који су потребни за реализацију производних и пословних процеса у Компанији.

Основна начела при процесима набавке су:

- Начело економичности и ефикасности процеса
- Начело обезбеђења конкуренције и једнакости међу понуђачима

Ова начела и пословну логику прати стандардизација пословних корака кроз усвојена документа: правилнике, политике, стандарде и упутства као нормативно-методолошке документе.

НИС даје приоритет конкурентном начину избора добављача или извођача. У случају постојања пословне потребе за применом безконкурентног начина избора, та потреба треба да буде

Учешће домаћих и иностраних добављача у укупном обиму набавки за 2013.	%
Домаћи добављачи	32,50%
Инострани добављачи	67,50%
Укупне набавке у 2013.	100,00%

Учешће домаћих и иностраних добављача у укупном обиму набавки за 2013. (без ГНП)	%
Домаћи добављачи	68,28%
Инострани добављачи (без ГНП)	31,72%
Укупне набавке у 2013. (без ГНП)	100,00%

образложена и аргументована од стране наручи-оца или бизнис корисника.

Конкурентан начин избора заснива се на анализи алтернативних тржишних понуда и избору добављача који је доставио технички прихватљиву и, што се тиче цене, рока испоруке/извршења, гарантног рока, средстава обезбеђења или додатних погодности/бенефиција за НИС, оптималну понуду.

Купци

Један од приоритета НИС-а је подизање задовољства купаца на највиши могући ниво.

Како би се овај циљ остварио, током марта 2013. године спроведено је истраживање перцепције и позиционираности бренда НИС Петрол, чији ће резултати бити основа за израду стратегије развоја НИС-овог бренда до 2020. године. Резултати истраживања су показали да се НИС-ов бренд доживљава далеко боље од конкурентских, као снажан и успешан, лидер на тржишту са високим степеном поверења у квалитет производа и услуга. Поред далеко највеће познатости бренда, НИС Петрол одликује и највиша лојалност потрошача.

Током јуна 2013. године спроведено је и истраживање задовољства корисника производима из асортимана NISOTEC. Резултати овог истраживања

НИС посебно штити своје потрошаче и брига о њима увек је на првом месту – на свим бензинским станицама континуирано се обављају провере и неопходне контроле производа и услуга

показали су да су и крајњи потрошачи и дистрибутери уља и техничких течности у потпуности задовољни квалитетом сарадње са НИС-ом, уз истицање углавном високог квалитета производа и апсолутно адекватне ширине и употпуњености асортимана.

Као један од механизма за праћење и оцену рада на малопродајним објектима који се спроводи у Компанији је и даље тајни купац. Провере се спровode на бензинским станицама уз помоћ визуелног прегледа (оцена чистоће и попуњености асортимана) и контролне куповине горива у било које време дана или ноћи (оцена пружене услуге). Циљ оваквих истраживања је унапређење рада на бензинским станицама, а самим тим и подизање задовољства купаца.

НИС посебно штити своје потрошаче и брига о њима увек је на првом месту. На свим бензинским станицама континуирано се обављају провере и

неопходне контроле производа и услуга како би се обезбедило снабдевање потрошача у складу са законским регулативама.

Досадашње активности резултирале су чињеницом да у НИС-у у 2013. години нема покренутих поступака и нису се водили спорови против компаније, односно није било случајева у којима су производи и услуге утицали на безбедност и здравље потрошача.

Од посебне важности је и то да није било случајева непоштовања прописа и неписаних кодекса у вези са маркетиншким комуникацијама.

Током године покренут је један инспекцијски поступак због неусклађености са законским прописима приликом означавања информација о производима и/или услугама, а који се односи на истицање рекламе и кампање на једној бензинској станици. Компанија је предузела све мере како би се отклониле недоследности. Прекршајни поступак инициран овим поводом је у току и по истом није изречена, нити плаћена казна.

У НИС-у се континуирано едукују запослени ради спровођења антикорупцијске политике

Корпоративна безбедност

НИС посебну пажњу посвећује свим активностима које имају за циљ спречавање било ког облика противзаконитог и штетног деловања, а које има, или може имати негативне последице по пословање компаније и њен рејтинг на тржишту Републике Србије и шире. У Компанију је уведено више стандарда, који између осталог имају за циљ да неутрализују постојање могућности за коруптивно деловање у или према Компанији и њеним запосленима.

Ризици везани за корупцију континуирано се анализирају, како на нивоу Компаније у целини, тако и на нивоу њених бизнис процеса. У 2013. години извршена је анализа ризика везаних за корупцију код свих власника бизнис процеса у НИС-у (16 бизнис процеса или 100 одсто), као и 73,3 одсто пословних јединица. Због специфичности делатности и великог броја пословних партнера најризичнији су управо они организациони делови који су везани за сарадњу са пословним партнерима (добављачима, купцима, извођачима радова). Анализирано је више појединачних случајева са елементима корупцијског деловања, посебно у органима задуженим за набавку. Анализа је показала да су са више привредних

субјеката – купаца склапани уговори са високим кредитним лимитима, непримерени обиму њиховог пословања, а који су резултирали акумулирањем дугова и настанком тзв. угрожених потраживања и тиме увећали ризике од материјалне штете по Компанију (угрожена потраживања у 2013. години износе око 11,5 милиона евра). Контролом рада и пословања малопродајних објеката Компаније, регистровани су случајеви уновчавања компанијских картица за гориво, мимо прописа, чиме је омогућено стицање противправне имовинске користи појединцима, а на штету НИС-ових комитената. У откривеним случајевима предузете су мере на обезбеђивању валидних доказа, како би се осумњичени, у сарадњи са органима МУП-а Републике Србије процесуирали. Поред наведених, регистровани су и случајеви злоупотреба фискализације и издавања фиктивних (ПДВ) рачуна о продаји регресираног горива (гасно уље 01 – замена за бивши Д-2) намењеног пољопривредним газдинствима. Продајом наведеног горива физичким лицима и њиховом фискализацијом као за пољопривредна газдинства, појединци су остваривали значајну противправну материјалну корист. Компанија је прикупљене податке уступила Служби за борбу против организованог криминала (СБОК), која је накнадним ангажовањем прикупила валидне доказе за подношење кривичних пријава против више лица, а све због постојања основане сумње да су извршила кривично дело преваре.

У циљу спречавања негативног утицаја корупционих деловања у НИС-у и подизања свести запослених на виши ниво, донета је одлука о усвајању и примени Антикорупцијског анекса, који има за циљ очување и обезбеђење повољног пословног амбијента кроз превентивно и појединачно деловање у борби против коруптивних и/или незаконитих радњи и поступака. Наведеном одлуком регулисано је да уколико саговорач одбије закључење предметног Анекса, иницијатор из НИС-а о томе одмах обавештава надлежне службе, које предузимају мере из своје надлежности на плану превентивног антикорупцијског деловања, као и на контроли усаглашених уговора и постојаности и исправности антикорупцијских анекса.

Током 2013. године, у вези са учињеним дисциплинским прекршајима са елементима корупције, покренуто је 227 поступака (девет менаџера и 218 – радника, техничара, инжењера). У току године 159 запослених (остали запослени – радници, техничари, инжењери) је добило отказе уговора о раду.

Карактеристични случајеви су примање мита од пословних партнера, како би се омогућило

закључивање уговора високе финансијске вредности, затим случајеви извршења кривичних дела преваре и примања мита које су извршили носиоци пољопривредних газдинстава у сарадњи са запосленима на појединим бензинским станицама.

Осим тога, због прекршаја везаних за корупцију са девет привредних субјеката нису обновљени уговори. Карактеристични случајеви су злоупотреба пословних контаката са запосленима НИС-а како би се закључио посао са компанијом, коришћење лажне документације за наплату нереализованих обавеза. Такви привредни субјекти постављени су на Листу непоузданих добављача и купаца, што значи да приликом наредних пријава за успостављање пословног односа са Компанијом, ови привредни субјекти не могу бити квалификовани са аспекта критеријума економске безбедности.

У циљу спречавања негативног утицаја корупцијских деловања у НИС-у континуирано се спроводе мере едукације запослених у спровођењу антикорупцијске политике и процедура у компанији. Током године извршена је контрола, усмеравање и непосредна и појединачна обука запослених на 133 малопродајна објекта, док је при усаглашавању уговорних докумената, кроз директне контакте, вршена корекција и усмеравање у обиму од око 30 одсто свих усаглашаваних докумената.

Кодекс пословне етике НИС-а, који је посебно усмерен на промоцију антикорупције у компанији, и рад тзв. СОС линије (телефон: 021/481 5005; имејл адреса: soslinija@nis.eu) пружили су могућност запосленима да реагују у случајевима непоштовања дефинисаних правила. У току 2013. године било је укупно осам дојава о случајевима кршења етике пословног понашања у Компанији.

Осим овога, уведене су и посебна телефонска линија и имејл адреса за пријаву случајева корупције у Компанији (телефон: 064/888 5888, имејл адреса: dkz.ia@nis.eu). По овој линији информисања у 2013. години укупно су стигле и обрађене две пријаве.

Порези и други јавни приходи

Укупан износ обрачунатих обавеза по основу јавних прихода које НИС, са зависним друштвима насталим из НИС-ове организационе структуре, плаћа у Србији за 2013. годину износи 121,9 милијарди динара, што је за 29,5 милијарди тј. 32 одсто више него у истом периоду претходне године.

На име дивиденде НИС је у централни буџет Републике Србије уплатио 3,7 милијарди динара, као непореске приходе од имовине.

НИС Група је, такође обвезник по основу јавних прихода и износ обрачунатих обавеза по основу јавних прихода за пословање у Анголи износи 0,5 милијарди динара у 2013. години (2012: 0,7 милијарди динара).

У НИС-овим зависним друштвима, у региону, обавезе по основу јавних прихода у 2013. години износе преко две милијарде динара (2012: 0,9 милијарди динара).

Инвестиције

Инвестициони пројекти

На седници Одбора директора, одржаној 27.11.2012. године, усвојен је Бизнис план НИС а.д. Нови Сад за 2013. годину и Средњорочни инвестициони програм (у даљем тексту СИП) у којем је предочен план улагања за CAPEX у периоду 2013 – 2015. године.

Према Средњорочном инвестиционом плану, у 2013. години главни правци улагања усмерени су ка реализацији следећих група пројеката: пројекти заштите животне средине, пројекти у преради,

промету, производњи нафте и гаса, као и одређен број пројеката у стручним службама.

У 2013. години је издвојено 55,6 милијарди динара за финансирање инвестиција, што је за девет одсто више у односу на исти период 2012. године.

Најзначајнија улагања у производњи нафте и гаса 2013. године су била:

- улагања у концесиона права (Мађарска, Румунија)
- геолошка истраживања на подручју Војводине
- програм 3Д сеизмичких испитивања у Републици Србији
- разрадно бушење
- издвајање CO₂ из природног гаса
- пројекти геолошко-техничких мера

CAPEX из ГПН зајма и CAPEX из НИС-ових средстава у 2013. години, у млрд. РСД

CAPEX из ГПН зајма	0,0
CAPEX из НИС-ових средстава	55,6

Најзначајнија капитална улагања у 2013. години у вези са заштитом животне средине реализована су у Рафинерији нафте Панчево кроз следеће пројекте:

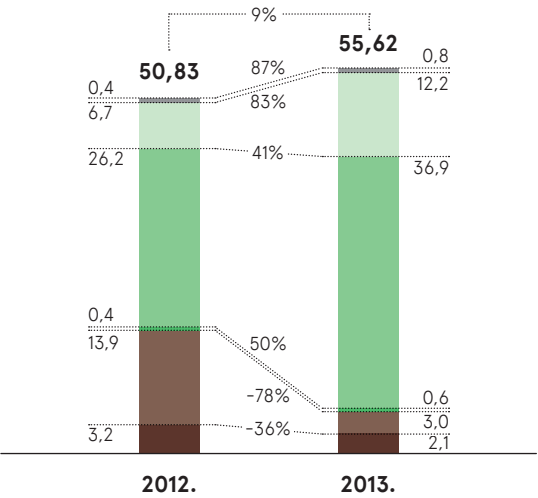
- мобилно постројење за обраду нафтног муља, нафтног талога и зауљене земље
- смањење емисије NO_x у димним гасовима из „Енергане“
- пројекат изградње затвореног система дренажа
- реконструкција Ауто-пунилишта
- реконструкција и модернизација Пристаништа
- намешавање дизел горива с биодизелом

55,6

милијарди динара издвојено за инвестиције

CAPEX по инвестиционим пројектима, финансирање у млрд. РСД без ПДВ-а

- Екологија
- МНС/DHT
- Ангола PSA
- Пројекти с директним економским ефектом
- Пројекти без директних економских ефеката
- Пројектно-истраживачки радови

Сегмент	Истраживање и производња	Прерада	Промет
Главни циљеви	• Повећање производње нафте и гаса • Повећање резерви	• Реконструкција и модернизација Рафинерије нафте Панчево • Производња базних уља • Еколошки пројекти	• Развој малопродајне мреже
Највећа улагања	• Геолошка истраживања на подручју Војводине • 3Д сеизмичка испитивања у Србији • Улагања у концесиона права • Бушење нових и додатних разрадних бушотина • Геолошко техничке мере • Пројекти развојне инфраструктуре и подршка базне производње	• Изградња постројења МНС/DHT и постројења за водоник • Производња индустријских базних уља • Реконструкција резервоара за транспорт нафте у Рафинерији нафте Нови Сад • Мобилно постројење за обраду нафтног муља, нафтног талога и зауљене земље • Смањење емисије NO_x у димним гасовима из „Енергане“	• Реконструкција бензинских станица у Србији – девет бензинских станица • Изградња бензинских станица у Србији – једна бензинска станица • Ребрендинг бензинских станица – 52 бензинске станице (42 из CAPEX програма и 10 из OPEX програма) • Регионални развој промета у Бугарској, Босни и Херцеговини и Румунији

Партнери НИС-а у области истраживања нафте и гаса

Регионални развој

У 2011. години започета је регионална експанзија у два бизнис правца:

- истраживање нафте и гаса у Босни и Херцеговини, Мађарској и Румунији
- развој малопродајне мреже у Босни и Херцеговини, Румунији и Бугарској

Значајан помак у остваривању овог стратешког циља остварен је током 2012. и 2013. године.

Проширена је мрежа бензинских станица, тако да поред Србије, данас обухвата још три земље региона – Босну и Херцеговину, Румунију и Бугарску. Крајем 2013. године малопродајна мрежа броји око 400 активних бензинских станица у Србији и региону.

У области истраживања нафте и гаса започета су сеизмичка истраживања у три земље региона: Босни и Херцеговини, Мађарској и Румунији.

РУМУНИЈА

- East West Petroleum, канадска компанија фокусирана на конвенционалне нафтне изворе
- Moesia Oil and Gas, ирска компанија за истраживање и производњу са фокусом на југоисточну Европу
- Zeta Petroleum, британска компанија за истраживање нафте и гаса са фокусом на Румунију и источну Европу

МАЂАРСКА

- Falcon, канадска компанија специјализована за истраживање и производњу
- RAG, један од највећих европских оператера у складиштењу гаса, специјализован за истраживање и производњу у Аустрији, Немачкој, Мађарској и Пољској

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

- НИС има заједничко предузеће за истраживање и производњу „Јадран-Нафтагас“ са компанијом ОАО „НефтегазИнКор“

Стратегија

Стратешки циљ НИС-а је да до 2020. године постане најефикаснија, брзорастућа енергетска компанија у балканском региону. Циљ Компаније је да остане лидер на домаћем тржишту и да буде једна од три највеће енергетске компаније у региону југоисточне Европе.

Три стратешка правца развоја:

Стратешки планови до 2020. године:

- Већи обим производње нафте и гаса
- Експанзија раста ресурсне базе
- Повећање обима прераде и производње горива по евро стандардима
- Реализација пројеката коришћења обновљивих и алтернативних извора енергије
- Ширење продајне мреже у региону
- Развој бункерисања, нафтних складишта и аеросервиса
- Развој прераде гаса и снабдевање гасом
- Раст удела на енергетском тржишту Србије и ЕУ
- Интензиван развој пројеката у иностранству
- Повећање унутрашње ефикасности
- Фокус на иновацијама и комплексним пројектима развоја у енергетици

- Коефицијент искоришћености ресурса у складу са најбољом светском праксом
- Кључни играч у Панонском басену
- Широки портфолио актива ван граница Србије
- Најјача научно-технолошка база у разради конвенционалних и неконвенционалних ресурса
- Продаја гаса крајњем кориснику

- Једна од пет најефикаснијих рафинерија југоисточне Европе
- Мање од 2 одсто тешких остатака
- Производња базних и индустријских уља
- Контрола инфраструктуре испоруке сировина

- Лидер у Србији и околним земљама по квалитету горива и услуга
- Мрежа бензинских станица масовног НИС Петрол и премијум бренда GAZPROM у Србији и Европи. Лидер на домаћем тржишту по обиму продаје
- Једна од три највеће вертикално интегрисане компаније у региону по обиму малопродаје
- Један од лидера региона по производњи уља и керозина, бункерисању
- Пионир у коришћењу нових технологија у производњи деривата

- Услуге и производи европског стандарда
- Лидер у региону у области међународних HSE стандарда
- Увођење најбоље европске праксе управљања јавним компанијама
- Култура високих достигнућа и најбољи послодавац у региону
- Међународни стандарди корпоративног и социјалног извештавања

- Лидер по економској ефикасности у источној Европи
- Бруто добит – 130 милијарди динара, највећи приход акционара на уложени капитал
- Јавна компанија с најбољим корпоративним управљањем
- Уравнотежена вертикално интегрисана нафтна компанија која развија пословање у области енергетике и петрохемије

ЉУДСКИ РЕСУРСИ

Бити професионално остварен није коначна категорија. У питању је трајан процес који нам допушта да увек добијамо више, прихватамо нове изазове и увек стремимо напред. Остваривање циљева и самоостваривање кроз циљеве, то је оно што одликује праве експерте. Иза успешног пословања стоје успешни људи. Запослени су наш највећи успех и улагање у њихову стручност је разлог због кога растемо.

Успешност пословања
огледа се у квалитету

Од напредних програма обуке
до напредних стручњака:

„Кадровска резерва“, „Лидер 2014“,
„Млади специјалисти“, програм специјалистичких
студија „Европске интеграције“,
програм за младе „НИС шанса“

290

милиона динара за професионални
развој запослених

Висок степен социјалне заштите
регулисан Колективним уговором
и интерним актима

Најконкурентнија материјална и
нематеријална мотивација

Од подизања свести до
смањења повреда на раду

Систематске и континуиране
HSE обуке, курсеви и
упутства

Број повреда на раду
смањен за

16%

у односу на претходну годину

ЉУДСКИ РЕСУРСИ

Стручност и мотивација запослених у НИС-у представљају један од кључних фактора успеха компаније и њеног ефикасног пословања.

Компанија свим запосленима пружа подршку у континуираном образовању и стицању нових знања и вештина како би им омогућила да буду способни, посвећени и задовољни.

Развој НИС-а не би био могућ без проналажења и привлачења најквалитетнијих људи. Зато је Компанија како би придобила и задржала запослене са највишим квалитетима, који су способни да испуне постављене задатке, развила процедуре за управљање људским ресурсима.

Њихово искуство, знање и стручност су од не-процењивог значаја за ширење успеха Компаније.

Једнаке могућности

Циљ коме Компанија тежи је да буде препозната као најпожељнији послодавац.

Један од императива да би се то могло постићи јесте вођење принципом једнаких могућности приликом запошљавања, који гарантује да избор кандидата зависи од његовог професионализма, искуства и знања. Оваквом праксом искључен је сваки вид дискриминације на основу било ког критеријума – брачног статуса, старости, инвалидности, вере, расе, етничког порекла, националности итд.

Кретање броја запослених

Укупан број запослених у НИС-у на дан 31.12.2013. године је 5.747, што представља смањење од 29,6 одсто у односу на 2012. годину.

Циљ коме Компанија тежи је да буде препозната као најпожељнији послодавац

Организациони део	2012.**	2013.*
НИС - стручне службе	1.475	1.280
Нафтагас*	-	-
Блок „Истраживање и производња“	1.183	1.000
Блок „Сервиси“	1.834	1.303
Блок „Прерада“	1.097	904
Блок „Промет“	2.374	1.035
Блок „Енергетика“	205	225
Укупно	8.168	5.747

КВАЛИФИКАЦИОНА СТРУКТУРА НА ДАН 31.12.2013. ГОДИНЕ											
	ДР	МР	Остало ВС	ВШ	СС	НС	ВК	КВ	ПК	НК	Укупно
на неодређено време	11	155	1.989	569	2.861	34	764	1.346	16	50	7.795
2012.** на одређено време	0	40	219	0	81	0	1	27	0	5	373
укупно*	11	195	2.208	569	2.942	34	765	1.373	16	55	8.168
на неодређено време	14	181	2.011	397	1.803	5	305	832	0	4	5.552
2013.* на одређено време	0	3	136	1	43	0	0	12	0	0	195
укупно*	14	184	2.147	398	1.846	5	305	844	0	4	5.747

На дан 31.12.2013. године, НИС има 5.552 запослених на неодређено време (што чини 96,6 одсто запослених), а 195 запослених на одређено време,

с пуним радним временом. У НИС-у нема запослених који раде са скраћеним радним временом, нити запослених млађих од 18 година.

* У бројном стању се налази и 28 запослених и један запослен преко програма „НИС шанса“ који напуштају компанију на самом крају године (углавном кроз програме стимулативних отпремнина). Преко програма „НИС шанса“, запослено је 177 лица на дан 31.12.2013. године

** У бројном стању се налази и 456 запослених и један преко програма „НИС шанса“ који напуштају компанију на самом крају године (углавном кроз програме стимулативних отпремнина). Преко програма „НИС шанса“, запослено је 322 лица на дан 31.12.2012. године

ЗАПОСЛЕНИ НА ОДРЕЂЕНО И НЕОДРЕЂЕНО ВРЕМЕ ПО ПОЛУ				
		Мушкарци	Жене	Укупно
2012.**	на неодређено време	6.082	1.713	7.795
	на одређено време	239	134	373
	укупно*	6.321	1.847	8.168
2013.*	на неодређено време	4.204	1.348	5.552
	на одређено време	105	90	195
	укупно*	4.309	1.438	5.747

ОДНОС МЕНАЏМЕНТА И ЗАПОСЛЕНИХ					
		Број менаџера***		Број запослених	
		Број менаџера	% учешћа у укупном броју менаџера	Број запослених	% учешћа у укупном броју запослених
2012.**	Мушкарци	261	66,8	6.060	77,9
	Жене	130	33,2	1.717	22,1
	Укупно	391	100	7.777	100
2013.*	Мушкарци	235	70,8	4.074	75,2
	Жене	97	29,2	1.341	24,8
	Укупно	332	100	5.415	100

ЗАПОСЛЕНИ ДО НИВОА ДИРЕКТОРА ДИРЕКЦИЈЕ								
Број \ Ниво	Старост			Пол		Држављанство		Укупно
	<30	30-50	>50	Жене	Мушкарци	Домаће	Страно	
Генерални директор	0	1	0	0	1	0	1	1
Саветници и заменици генералног директора	0	4	3	1	6	5	2	7
Директор функције/блока	0	11	4	2	13	2	13	15
Саветници и заменици директора функције/блока	0	12	4	3	13	8	8	16
Директор ћерке фирме	0	4	0	0	4	3	1	4
Директор дирекције	2	69	5	18	58	47	29	76
Саветници и заменици директора дирекције	0	6	4	1	9	5	5	10

* У бројном стању се налази и 28 запослених и један запослен преко програма „НИС шанса“ који напуштају компанију на самом крају године (углавном кроз програме стимулативних отпремнина). Преко програма „НИС шанса“, запослено је 177 лица на дан 31.12.2013. године

** У бројном стању се налази и 456 запослених и један преко програма „НИС шанса“ који напуштају компанију на самом крају године (углавном кроз програме стимулативних отпремнина). Преко програма „НИС шанса“, запослено је 322 лица на дан 31.12.2012. године

***Укључени су менаџери I, II и III групе

Старосна структура менаџмента и запослених	18–19	20–29	30–39	40–49	50–59	од 60	Укупно
Менаџмент*** 2013.		11	156	110	46	9	332
Запослени 2013.	2	725	1.572	1.835	1.210	71	5.415
Укупно*** 2013.	2	736	1.728	1.945	1.256	80	5.747
Менаџмент*** 2012.	0	19	172	132	59	9	391
Запослени 2012.	4	783	2.115	2.766	1.990	119	7.777
Укупно** 2012.	4	802	2.287	2.898	2.049	128	8.168

* У бројном стању се налази и 28 запослених и један запослен преко програма „НИС шанса“ који напуштају компанију на самом крају године (углавном кроз програме стимулативних отпремнина). Преко програма „НИС шанса“, запослено је 177 лица на дан 31.12.2013. године

** У бројном стању се налази и 456 запослених и један преко програма „НИС шанса“ који напуштају компанију на самом крају године (углавном кроз програме стимулативних отпремнина). Преко програма „НИС шанса“, запослено је 322 лица на дан 31.12.2012. године

***Укључени су менаџери I, II и III групе

Флукутација запослених	Мушкарци		Жене		Укупно	
	2012.	2013.	2012.	2013.	2012.**	2013.*
Примљено у радни однос	378	286	206	154	584	440
Прекид радног односа	1.304	2.298	300	563	1.604	2.861

* Нису урачунати одласци на самом крају године (укупно 29 – 1 „НИС шанса“, 4 остало и 24 добровољна одласка). У доласцима за 2013. годину налази се 180 „НИС шансе“

** Нису урачунати одласци на самом крају године (укупно 457 – 1 „НИС шанса“, 1 пензија, 2 остало и 453 добровољна одласка). У доласцима за 2012. годину налази се 326 „НИС шансе“

Флукутација по старосној структури														
	18-19		20-29		30-39		40-49		50-59		od 60		Укупно	
	2012.	2013.	2012.	2013.	2012.	2013.	2012.	2013.	2012.	2013.	2012.	2013.	2012.**	2013.*
Примљено у радни однос*	4	2	387	231	142	152	32	40	17	13	2	2	584	440
Прекид радног односа**	0	0	31	134	219	572	422	1.005	734	1.028	198	122	1.604	2.861

* У бројном стању се налази и 28 запослених и један запослен преко програма „НИС шанса“ који напуштају компанију на самом крају године (углавном кроз програме стимулативних отпремнина). Преко програма „НИС шанса“, запослено је 177 лица на дан 31.12.2013. године

** У бројном стању се налази и 456 запослених и један преко програма „НИС шанса“ који напуштају компанију на самом крају године (углавном кроз програме стимулативних отпремнина). Преко програма „НИС шанса“, запослено је 322 лица на дан 31.12.2012. године

Динамика одласака и повратака са породичког одсуства у 2013. години					
Запослени који су иско-ристили право на одсуство у 2012.	Запослени који су иско-ристили право на одсуство у 2013.	Запослени који су се вратили на рад након завршетка одсуства до 31.12.2012. и 31.12.2013.	Преостали очекива-ни број запослених за повратак са одсу-ства у 2014. и 2015.	Напустили Компанију	Запослени који су се вратили на рад након завршетка одсу-ства, а у радном односу у Ком-панији су и након 12 месеци од завршетка одсуства
71	53	68	56	14	17

Основ престанка радног односа

У 2013. години НИС је напустило 2.861 запо-слени од чега се шесторо пензионисало, а 2.258 запослених је напустило компанију споразумно. За 597 запослених престанак радног односа био је друге природе – отказ уговора о раду од стра-не послодавца, престанак радног односа на захтев запосленог, истек рада на одређено време, смрт запосленог и слично.

У случају да Компанија има потребу за променом послова запосленог у неком организационом делу, у обавези је да запосленом достави понуду за закљу-чење анекса уговора о раду са роком изјашњавања о понуди од осам радних дана од дана пријема понуде.

Основ престанка радног односа	2012.	2013.
Пензионисање	103	6
Програми добровољног одласка	1.350	2.258
Остало	151	597
Укупно	1.604	2.861

Сарадња са синдикатима

НИС, као друштвено одговорна компанија, по-држава слободу удруживања и колективног прего-варања, тако да и у 2013. години наставља интен-зивну сарадњу са репрезентативним синдикатима запослених.

Спровођење права запослених из Колективног уговора и Закона о раду остварује се, између оста-лог, и конструктивним односом са синдикатима, свакодневним консултацијама, недељним и квар-талним састанцима у циљу представљања резулта-та пословања и унапређења социјалног дијалога.

Колективним уговором, потписаним између руководства НИС-а и синдиката, и стандардима који из њега проистичу регулисана су права запо-слених из радног односа а посебно питања везана за заштиту здравља и безбедности на раду, али и питања везана за личну заштитну опрему, право одбијања опасног рада, спровођење обука, као и спровођење периодичних инспекција.

Учешће синдиката у решавању ових питања је од посебног значаја.

На дан 31.12.2013. године, 74 одсто запослених у НИС-у су чланови репрезентативних синдиката, што показује да и поред смањења броја запосле-них, број чланова репрезентативних синдиката, у односу на број запослених, није значајно смањен.

У НИС-у постоје два репрезентативна синдиката:

Број запослених у репрезентативним синдикатима	2012.	2013.
Јединствена синдикална организација НИС а.д. (покрива блокове „Промет“, „Прерада“, „Енергетика“ и „Матица“)	4.217	2.590
Јединствена синдикална организација Нафтагас (покрива блокове „Истраживање и производња“ и „Сервиси“)	2.106	1.543
Укупно	6.323	4.133

Јединствене синдикалне организације НИС а.д. и Нафтагас у различитом односу покривају и „НТЦ-НИС Нафтагас“ д.о.о. Нови Сад, „Нафтагас – Технички сервиси“ д.о.о. Зрењанин и „Нафтагас – Транспорт“ д.о.о. Нови Сад.
Напомена: укупан број запослених прикључених синдикатима у 2013. години је 4.246. (113 запослених су чланови осталих синдиката у Компанији)

НИС, као социјално одговорна компанија, сво-јим запосленима обезбеђује висок степен соци-јалне заштите и остале бенефиције, а што је регу-лисано Колективним уговором и интерним актима. Неке од погодности које су пружене Колективним уговором и интерним актима за све запослене су:

- Посебна заштита за инвалиде рада и у слу-чају професионалних обољења, као и пре-вентивни опоравак запослених који раде на пословима са повећаним ризиком, на по-словима на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем, као и осталих запо-слених, у циљу спречавања професионалних обољења и инвалидности
- Солидарна помоћ у случају болести запосле-ног или члана његове уже породице, као и у случају смрти запосленог или члана уже по-родице
- Солидарна помоћ запосленима у случају ро-ђења трећег и сваког наредног детета
- Солидарна помоћ за запослене који су пре-трпели штету због уништења или оштећења

Спровођење права запослених из Колек-тивног уговора и Закона о раду остварује се, између осталог, и конструктивним односом са синдикатима

На дан 31.12.2013. године, 74 одсто запослених у НИС-у су чланови репре-зентативних синдиката, што показује да и поред смањења броја запослених, број чланова репрезентативних синди-ката, у односу на број запослених, није значајно смањен

- објеката за становање, услед елементарних непогода и других ванредних догађаја
- Стипендије током редовног школовања деци погинулих и умрлих запослених, највише до 26 година старости
  - Колективно здравствено осигурање запосле-них за случај тежих болести и хируршких ин-тервенција
  - Колективно осигурање запослених у случају незгода и несрећних случајева
  - Добровољно пензионо осигурање за запо-слене на неодређено време
  - Решавање стамбених потреба запослених до-делом субвенција за стамбене кредите

У циљу информисања запослених о свим по-годностима и условима остварења бенефиција по Колективном уговору и интерним актима уређен је и HR портал.

Селекција кадрова

Људи, као најважнији чинилац успеха, осигуравају Компанији лидерску позицију у региону и омогућавају да се такав тренд настави и у будућности.

Улажући у процес селекције и регрутације, Компанија настоји да изабере најбоље кандидате са тржишта користећи различите канале привлачења, спроводећи тестирање и интервјуисање како би се изабрали они који у највећој мери одговарају захтевима позиције. Селекција кандидата у НИС-у је транспарентан процес који укључивањем различитих метода и техника води ка већој објективности избора.

На овај начин у току 2013. године ангажовано је преко 3.000 људи.

НИС шанса

НИС је и у 2014. години наставио са традицијом запошљавања младих са тек завршеном средњом школом и факултетом, која је започета програмом Републике Србије „Прва шанса“. Из „Прве шансе“ НИС је развио програм много већих размера под називом „НИС шанса“. Програмом је Компанија оснажена за више од 670 младих људи. Међу њима је највише дипломираних економиста, дипломираних инжењера технологије, дипломираних инжењера рударства и геологије, дипломираних инжењера менаџмента, дипломираних инжењера електротехнике, као и младих машинских, електро

Селекција кандидата у НИС-у је транспарентан процес који укључивањем различитих метода и техника води ка већој објективности избора

Трошкови обуке (у милионима РСД)	2012.	2013.*
Трошкови стручног образовања	209	265
Трошкови саветовања	23	23
Трошкови чланарине пословних удружења	5,8	2
Укупно	237,8	290

* Трошкови обуке за 2013. годину су приказани без трошкова пројекта „Енергија знања“

свој први посао у НИС-у добило је

177

најбољих младих дипломаца и техничара

и хемијских техничара. У календарској 2013. години свој први посао у НИС-у добило је 177 најбољих младих дипломаца и техничара, док је по програму 2013/2014. запослено 255.

Професионални развој запослених

Како би обезбедио да запослени стекну високе квалификације које одговарају европским и међународним стандардима НИС је изградио систем квалитетне и континуиране обуке, а све у складу са корпоративном културом и потребама пословних процеса.

Планом тренинга и развоја организују се следеће врсте обука и програма:

- техничке обуке (стручне обуке из специфичних области пословања – руковање специфичном опремом и сл.)
- нетехничке обуке намењене развоју менаџерских и лидерских вештина (тзв. soft skills, семинари, конференције, симпозијуми)
- страни језици (према потребама пословања) и српски језик за запослене стране држављане
- законом обавезне обуке, лиценце и друго

У 2013. години на име професионалног развоја запослених НИС је издвојио око 290 милиона динара.

За запослене НИС-а уско стручне обуке спроводе еминентни стручњаци руских универзитета (Руски државни универзитет нафте и гаса И.М. Губкин и Самарски државни технички универзитет).

Компанија НИС је током 2013. године остварила значајну сарадњу са Техничком школом у Зрењанину, где се врши стручна обука запослених, и Техничким факултетом „Михајло Пупин“, департаман Новосадског универзитета у Зрењанину, на коме је иницирано отварање и акредитовање новог студијског програма „Индустријско инжењерство у експлоатацији нафте и гаса“. Реализацију програма подржава Ухтински државни факултет у Русији, чији ће професори бити ангажовани као предавачи на наставним предметима.

У оквиру техничких обука НИС запосленима пружа и могућност стицања међународних сертификата и диплома, у области финансија (Association of Chartered Certified Accountants, International Financial Reporting), вођења пројеката (Project Management Institute) и др.

Током 2013. године отворен је савремени Центар за обуку запослених у Блоку „Промет“, који је као такав јединствен у региону.

У сврху даљег усавршавања кадрова, НИС је развио специфичне **програме наслеђивања**. Најзначајнији програми из ове области су: „Кадровска резерва“, у којем је 2013. године учествовало 486 запослених, као и успешно започет пројекат „Лидер 2014“ за 20 запослених. Сваки од ових програма намењен је развоју компетенција одређених група запослених, а крајњи циљ им је оспособљавање запослених за испуњавање стратешких циљева Компаније у складу са компанијским вредностима.

У сарадњи са београдским и новосадским универзитетима креиран је програм **специјалистичких студија „Европске интеграције“** са циљем развоја експертизе потребне за рад у Европској унији, за запослене који ће заузети позиције у НИС-у које захтевају такву стручност.

Током 2013. године отворен је савремени Центар за обуку запослених у Блоку „Промет“, који је као такав јединствен у региону

за развој запослених НИС је издвојио око

290

милиона динара

У циљу развијања кадрова реализује се и програм **„Млади специјалисти“** намењен најмлађим колегама за развој њихових професионалних и лидерских компетенција. У оквиру овог програма, у току 2013. године, укључено је 108 запослених. Од самог почетка рада у НИС-у кроз овај програм пружена им је подршка у вођењу каријере, што ће дугорочно допринети остваривању стратешких циљева.

Програм **„Летња пракса“** намењен је талентованим студентима, који имају могућност да радом у успешној компанији стекну драгоцено искуство. Кроз овај програм, током 2013. године, укључено је 115 студената, док је преко 190 студената било у једнодневной стручној посети НИС-у.

За новозапослене колеге предвиђен је уводни тренинг (**„on boarding“**) са циљем брзог и лаког упознавања са пословањем Компаније, корпоративном културом и пословним окружењем.

Систем мотивације

Током 2013. године НИС наставља са унапређењем система мотивације, који обухвата све послове и има посебан значај у побољшању ефикасности рада компаније.

Као друштвено одговорна компанија НИС обезбеђује услове који ће допринети томе да постане један од најатрактивнијих послодаваца у региону, и то кроз систем:

- материјалне мотивације и
- нематеријалне мотивације

Материјална мотивација

Ниво зарада запослених у НИС-у у рангу је са водећим компанијама у Србији, што је гарантовано

и Колективним уговором по коме се основна зарада запослених одређује у складу са грејдом посла. Сваки грејд има дефинисан распон зараде од минималне до максималне основне зараде и то кроз следећих пет платних разреда:

1. Почетни ниво
2. Развојни ниво
3. Стандардни ниво
4. Експерт
5. Највише компетенције

Распони зараде за све грејдове заједно чине платну скалу која се дефинише на основу медијане референтног тржишта рада, а на основу истраживања о зарадама од стране независних организација чиме се обезбеђује конкурентност зарада запослених.

Месечна минимална основна бруто зарада у НИС-у, дефинисана Колективним уговором, износи 45.000,00 динара и изнад је минималне бруто зараде у Србији која је у децембру 2013. године износила 27.303,85 динара (извор Републички завод за статистику). У НИС-у нема дискриминације у дефинисању зараде запослених.

У складу са одредбама Колективног уговора спроводи се месечно, квартално и годишње оцењивање радних резултата запослених, чији се резултати вреднују системом награђивања кроз варијабилни део зараде. Стручност, квалификација,

Стручност, квалификација, сложеност посла, квантитет и квалитет рада јесу основни критеријуми за награђивање

сложеност посла, квантитет и квалитет рада јесу основни критеријуми за награђивање. Оцењивање запослених спроводи се по систему месечног, кварталног и годишњег бонуса, а оцењивање менаџмента кроз систем управљања помоћу циљева (УПЦ), преузетог из Гаспром њефта.

Сви запослени добијају повратну информацију о резултатима оцењивања.

У 2013. години потписан је Анекс II Колективног уговора којим се уводи нови систем управљања зарадама и награђивања запослених, у којем сваки запослени може да утиче својим радним резултатима на висину своје зараде, а самим тим и на пословне резултате Компаније. Нови грејдинг систем обезбеђује уређење по принципима интерне праведности и екстерне конкурентности зарада запослених. На овај начин, Компанија ствара амбијент и културу у којој запослени својим радним резултатима могу директно да утичу на своју зараду, а тиме и на пословне резултате читаве Компаније. Нови грејдинг систем усклађен је са грејдинг системом Гаспром њефта.

Нов Стандард – Принципи управљања зарадама за запослене у НИС-у, који се примењује од јануара 2014. године, доноси измене које се у највећој мери односе на основну зараду. Између осталог, уводи се нови грејдинг, усклађен с међународном методологијом процене радних места. Оцењивање по компетенцијама, које ће се обављати једном годишње, по први пут се појављује у Компанији и у том делу је утицај на зараду у рукама самих запослених.

Нематеријална мотивација

Нематеријална мотивација је алат за непосредне руководиоце помоћу којег утичу на мотивацију својих запослених.

У Компанији је развијено неколико програма, и то:

- **Најбољи у струци** – у оквиру кога су дефинисане три категорије избора на индивидуалном нивоу: најбољи радник, стручњак и менаџер
- **Имам идеју!** – Програм којим се креативне и конструктивне идеје запослених, посебно оне којима се доводи до уштеде или финансијске ефикасности, награђују
- **НСЕ награђивање** – Програм који је усмерен на повећање личне и безбедности колега. Овим програмом се вреднује свака реализована НСЕ

активност, предлози за НСЕ побољшања, као и одазивање на лекарске прегледе и НСЕ обуке

- **Инстант награђивање** – Непосредни руководиоци добија одређен број ваучера (пакетон-чекстике) које може поделити запосленима који покажу изванредне резултате у раду
- **Отворена врата** – Програм подразумева да виши менаџмент дефинише време када је доступан за запослене који желе да му поставе питања или реше евентуални проблем у директној комуникацији
- **Систем попушта** – Програм који предвиђа попусте за запослене у НИС-у приликом разних куповина, и то углавном у трговини, туризму или култури (попусти за куповину прехране, одеће, обуће, туристичких аранжмана, карата за културна дешавања и слично)

У 2013. години потписан је Анекс II Колективног уговора којим се уводи нови систем управљања зарадама и награђивања запослених

Тим за спортске активности

Као друштвено одговорна компанија НИС је и током 2013. године наставио са Политиком здравог живота, у циљу побољшања менталног, физичког и емотивног здравља запослених, али и стварања позитивног радног окружења чиме се допринело и неговању и усавршавању имиџа компаније.

У току 2013. године је усвојен Стандард о управљању спортским активностима којим су дефинисана права и обавезе запослених током реализације Политике здравог живота.

У складу са дефинисаним документима спроведене су:

- **Едукативне активности** са циљем правовремене подршке запосленима током процеса побољшања здравственог стања, одржани семинари о здравој исхрани, као и презентације о утицају физичке активности на побољшање здравља. Објављено је више од 30 текстова у штампаним и електронским медијима и публиковано више од 2.000 брошура при пројекту НИС фитнес програм са слоганом „Вежбање за здравље“.

- **Превентивне активности** – спортско дијагностички прегледи допринели су дефинисању здравственог стања запослених и тиме помогли у подизању здравствене форме. Прегледано је око 1700 запослених који су на основу индивидуалних резултата тестирања добили планове за вежбање и план за балансирану исхрану за шест месеци, на-

кон чега се утврђивао степен побољшања здравствене форме.

- **Рекреативне активности** допринеле су стварању боље тимске сарадње и омогућиле да путем свакодневних активности у више од десет градова широм Србије запослени уз подршку стручних лица унапреде своју физичку спремност, али и повећају ниво задовољства кроз дружење са колегама или са својим најближима.

- **Такмичарске активности** су пружиле прилику да они који су најспремнији у датом спорту, али истовремено и пословно успешни, представљају НИС на различитим догађајима локалног и међународног нивоа. На више од 12 спортских такмичења запослени су освојили 10 награда за постигнуте резултате, чиме су постали препознатљиви у корпоративном спортском свету.

- **Сарадњом са спортским** и другим институцијама је унапређен имиџ социјално одговорне Компаније и то путем сарадње са Центром за здравље,

НИС је и током 2013. године наставио са политиком здравог живота, у циљу побољшања менталног, физичког и емотивног здравља запослених

вежбање и спортске науке из Београда, Кошаркашким савезом Србије путем Мини баскет удружења који је омогућио сарадњу са клубовима из Панчева, Ниша, Зрењанина, Београда, Домом за децу Ветерник – Нови Сад, Фудбалским клубом Црвена звезда из Руског села.

Политика здравог живота подржава ангажованост запослених у свим сегментима, где се кроз систем награђивања тежи да се издвоје најангажованији и тиме достигну циљ – НИС спортом до здравља и лидера.

Све активности су бесплатне, за све запослене који доприносе остваривању пословних резултата компаније без обзира на тип радног уговора, а за поједине активности и чланови породица могу имати знатне финансијске попусте.

Запослени може користити све активности за које је заинтересован и за које има одобрење лекара специјалисте спортске медицине, а сви детаљи су доступни на спортској страни НИС портала, огласним таблама, часопису „Мој НИС“.

Безбедност и здравље на раду

Безбедност и здравље на раду свих запослених у НИС-у, као и трећих лица која су ангажована од стране НИС-а, представља приоритет за компанију.

Активности предузете претходних година настављене су и унапређене и током 2013. Уведени су нови стандарди и реализоване бројне активности на обукама запослених.

У складу са тим, Компанија је почела са припремом и представљањем Извештаја о стању HSE –а, првим извештајем ове врсте који представља свеобухватан преглед тренутног стања, спроведених активности и остварених циљева током 2013. године. Извештај о стању HSE-а показао је значајан напредак у успостављању европских HSE стандарда у 2013. години. По први пут је израђена упоредна анализа HSE стања у односу на компаније у истој или сличној области пословања која је указала да је ситуација у НИС-у са становишта еколошких индикатора у складу с европским показатељима. Међутим, индикатори који се тичу безбедности и здравља на раду и индустријске безбедности указују да постоји реална потреба и простор за значајнија побољшања.

Активности предузете током претходних година на пољу безбедности и здравља на раду имале су свој позитиван ефекат и током 2013. године. У

периоду између 2009. и 2013. године осетно је смањен број негативних догађаја у скоро свим кључним HSE индикаторима – број повреда на раду и саобраћајних незгода смањен је за готово 60 одсто, док се број пожара и еколошких акцидената смањило за око 20 одсто упркос строжијим критеријумима и сталном повећању транспарентности извештавања о негативним појавама.

Упркос значајном расту броја посета инспекцијских органа у протекле три године, евидентан је и знатан пад броја мера наложених од стране истих. У 2013. години је заустављен негативан тренд који је указивао да је број наложених мера већи од броја посета надлежних инспекција.

Преглед HSE индикатора

У току 2013. године НИС је започео са праксом евидентирања HSE индикатора са два становишта, догађаја који су под директним утицајем компаније и оних који су изван НИС-овог директног утицаја, односно евиденција која се усредсређује на НИС и евиденција која се усредсређује на извођаче.

Активности предузете током претходних година на пољу безбедности и здравља на раду имале су свој позитиван ефекат и током 2013. године

HSE индикатори	2012.	2013.
Број повреда	106	89
Број повреда с боловањем	79	58
Број изгубљених дана	1.651	1.664
Дани боловања због повреда на раду	22.488	14.928
Број сати одсутности са посла	370.949	295.207
Број сати редовног рада	15.088.954	11.569.680
Стопа повреда (IR)	7,03	7,69
Стопа одсуствовања са посла (AR)	24,58	25,52
Стопа изгубљених дана (LDR)	1,49	1,29
Број пожара	36*	43*
Број саобраћајних незгода (друмски саобраћај)	69	64**
Број еколошких акцидената	75	89
Број посета инспекцијских органа	817	774
Број мера инспекцијских органа	819	692

Напомена: последица повећања индикатора IR i AR је смањење броја радних сати условљено смањењем броја запослених
*Пожар на возилима купаца није укључен у број за 2012. (11 возила) и 2013. (43 возила)
**Догађаји из категорије Саобраћаја: железничке незгоде и незгоде у вези са пољопривредним/грађевинским машинама нису урачунати

Од укупног броја повреда на раду у 2013. години једна је била са смртним случајем. На локалном путу Србобран -Турија, у непосредној близини бушотине „Турија“, у октобру 2013. године, дошло је до саобраћајне несреће у којој је један запослени изгубио живот. До несреће је дошло када је запослени изгубио контролу над службеним аутомоби-

Врсте повреда	
Пад запослених	23
Термичке и хемијске повреде	7
Механичке повреде	32
Саобраћај	10
Стрес	0
Пад са висине	2
Остало	15
Укупно	89

лом којим је управљао и том приликом се сударио са другим службеним возилом.
Овакве несреће подсећају колико је важно поштовати прописе из Закона о безбедности у саобраћају, као и интерна компанијска правила и препоруке, како до оваквих случајева не би долазило.

Активности одбора за безбедност и здравље на раду

У складу са одредбама Колективног уговора у НИС-у су формирани одбори за безбедност и здравље на раду (ОБЗНР), и то у свим организационим целинама:

- ОБЗНР НИС
- ОБЗНР Блок „Истраживање и производња“
- ОБЗНР Блок „Прерада“
- ОБЗНР Блок „Промет“
- ОБЗНР Блок „Сервиси“ (ОФС) и
- ОБЗНР Блок „Енергетика“

Сваки одбор за безбедност и здравље на раду броји пет чланова: три представника запослених (синдикат) и два представника послодавца, а у њима је током 2013. године обухваћено изнад 74 одсто укупног броја запослених.

Извештаји о активностима ових блоковских одбора достављају се Одбору на корпоративном нивоу НИС-а. Састају се у редовним интервалима током године, а њихова улога је од изузетне важности, посебно у областима:

- организација медицинских прегледа
- радни услови запослених
- питања личне заштитне опреме
- учешће у састављању Процене ризика радних места и радне средине у различитим блоковима

Редовни месечни тематски састанци највишег руководства НИС-а, с генералним директором на челу и HSE руководством, настављени су и током 2013. године на различитим локацијама у НИС-у.

HSE оспособљавање

У току 2013. године усвојени су: нови стандард компаније „Оспособљавање из HSE области у НИС а.д. Нови Сад“ и „Програм оспособљавања“,

у којима је дефинисан нови концепт оспособљавања запослених, извођача радова и посетилаца из области безбедности и здравља на раду, заштите од пожара и заштите животне средине.

Кроз Стандард и Програм оспособљавања из HSE области дефинисани су:

- Каталог HSE обука – обједињује и дефинише све обуке из HSE области на нивоу НИС-а. HSE обуке се дефинишу на основу захтева закона и прописа, интерним HSE стандардима, технолошких процеса и природе послова, препознатих ризика на радним местима и примерима добре HSE праксе. Обуке су подељене у четири модула: М-1 Уводне обуке, М-2 Обуке на радним местима, М-3 Обуке из HSE менаџмент система и М-4 Екстерне обуке
- Матрица HSE обука – документ који дефинише листу потребних HSE обука за одређено радно место према систематизацији и опису радних места у Компанији
- План оспособљавања и календар HSE обука – документи који на систематичан начин дефинишу динамику реализације HSE оспособљавања током календарског периода за који су израђени
- Едукативни материјал – за све обуке из модула М1, М2 и М3 израђују се Инструкције и презентације за HSE обуке које дефинишу обим и садржај образовне материје, као и време потребно за оспособљавање запослених

HSE лидерство – „HSE Leadership“

Током 2013. године реализован је пројекат „HSE лидерство“, у оквиру којег је извршена процена HSE културе у Компанији и оспособљавање руководиоца из области HSE-а, односно информисање/подсећање руководиоца о принципима, нормама и особинама које лидери из ове области треба да познају и поседују.

Модули HSE обука	Број обука	Број присутних	Утрошено време (h)
M1 – Уводна обука	259	13.315	22.389,5
M2 – Обука на радном месту	139	6.203	7.339,9
M3 – Обуке из HSE менаџмент система	133	4.573	8.148,7
M4 – екстерне обуке	150	2.561	23.872,5
Укупно	681	26.652	61.750,6

Текући издаци за заштиту животне средине (у хиљадама динара)								
Година	Заштита ваздуха	Управљање отпадним водама	Управљање отпадом	Заштита и санација земљишта и вода	Заштита природе	Заштита од буке и вибрације	Остало у вези са заштитом животне средине	Укупно
2012	26.377	1.922	19.236	31.839	4.336	–	275.723	359.433
2013	13.264	187.613	48.907	13.213	6.890	562	295.689	565.576

Унапређење HSE компетенција

Током године организовано је више обука за унапређење HSE компетенција. Изведена је припремна настава за полагање стручних испита, као и различити стручни семинари и стручне обуке. Такође, за одређен број запослених организована је обука за интерног контролора система управљања заштитом здравља и безбедности на раду (OHSAS 18001).

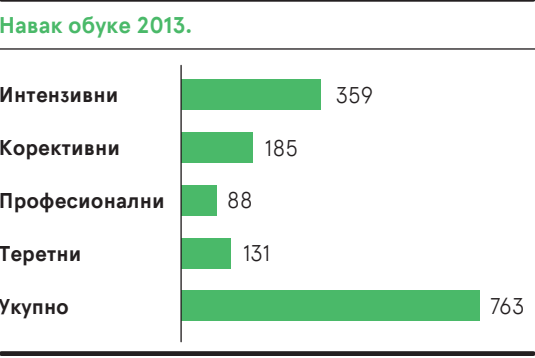
Циљ процеса оспособљавања је да сви запослени, према свом радном месту, прођу систематизован скуп HSE обука, курсева и упутстава, како би повећали ниво компетенција са HSE становишта.

Обука о безбедној вожњи – НАВАК обука

Промовишући безбедност у саобраћају, НИС је спровео два пројекта: обука о безбедној вожњи и набавка конзоле за тестирање психофизичких особина возача у циљу превенције саобраћајних незгода.

Обука о безбедној вожњи изведена је у сарадњи са Националном возачком академијом (НАВАК) на полигону у Суботишту.

Организовано је и изведено више врста обуке намењених професионалним возачима путничких и теретних возила, али и возачима који повремено управљају путничким возилима. У циљу развијања

возачких вештина и свести о ризицима у саобраћају, обука у НАВАК центру изведена је кроз неколико програма за запослене у НИС-у, и то:

- Интензивна обука – намењена запосленима који дуже време или често користе компанијска возила
- Професионална обука – намењена професионалним возачима путничких компанијских возила
- Професионална обука – за возаче теретних возила
- Корективна обука – намењена запосленима који су учествовали у саобраћајној незгоди

HSE кампање

Радећи на развијању свести из области безбедности и здравља на раду, заштите животне средине и заштите од пожара, НИС је у току 2013. године спровео 18 различитих кампања.

Такође, у два периода је спроведена и кампања намењена потрошачима/купцима на бензинским станицама „Иницијални пожари на возилима“.

Кампање су изведене кроз разговоре стручних лица са запосленима, посетиоцима и извођачима радова у НИС-у, као и поделом едукативних брошура.

HSE мотивација

У циљу проширења знања и развијања свести о значају HSE –а код запослених, успостављен је систем нематеријалне мотивације на основу ког се награђују најбоља достигнућа у унапређивању HSE –а.

Значајно повећање броја предлога за награде, као и запослених који су награђени кроз HSE систем нематеријалне мотивације, резултат је активне промоције процеса и обуке запослених, али и ангажовања линијских руководиоца и HSE лица на оперативном нивоу, који су допринели томе да запослени боље разумеју како функционишу процеси и тиме подстакли њихову личну ангажованост на унапређењу стања HSE –а у њиховим областима рада.

ОДГОВОРНО ПРЕМА ЗАЈЕДНИЦИ

У ком год систему да се налазимо,
увек постоји неки који је већи од
нашег. Важно је да будемо у контакту
са нашом заједницом и ослушнемо
њене потребе, јер само на тај начин
можемо да растемо заједно.
За развој је потребно двоје. За
напредак је потребно партнерство.
Зато се наше кретање напред увек
одвија у синхронији са другима.
Увек у покрету, али увек уз друге.
За живот у бољем ритму.

У служби заједнице

Из Србије, за Србију

414,5

милиона динара у 2013. години уложено је
у реализацију социјалних програма

Пораст социјалних инвестиција

11%

у односу на претходну годину

---

5 програма улагања у
заједницу:

Енергија спорта, Култура без граница,
Енергија знања, Хуманитарни пројекти
и Сарадња ради развоја

Настављамо успешну сарадњу
са универзитетима у Београду
и Новом Саду, као и са
Истраживачком станицом Петница

Само путем јавног конкурса
„Заједници заједно“
расподељено

88

милиона динара за реализацију 145 пројеката

ОДГОВОРНО ПРЕМА ЗАЈЕДНИЦИ

Друштвено одговорно понашање према заједници у којој послује НИС показује и кроз бројне програме којима се труди да препозна потребе друштва, подржи друштвено важне пројекте и подстиче солидарност и заједништво.

Полазећи од тога да се кроз партнерске односе са друштвом омогућава боља будућност заједнице, НИС изграђује систем дијалога са представницима државне власти, локалне самоуправе и пословне заједнице. Компанија не учествује у раду политичких партија.

И у 2013. години НИС је наставио са подршком локалним заједницама на територији целе Србије у складу са дефинисаним програмима и с тим у вези уложено је 414,5 милиона динара.

Енергија спорта

Програм „Енергија спорта“ усмерен је ка подршци професионалном и децјем спорту, као и промоцији здравог начина живота. Посебна пажња поклања се правилном развоју деце и омладине и промоцији талената.

У складу са својим тежњама да приближи спорт најмлађима НИС је подржао Мини баскет лигу коју организује Кошаркаши савез Србије. У такмичењима је учествовало више од 7.000 ученика из преко 200 клубова и школа. Организовано је „Кобајаги европско првенство“ испред пословне зграде НИС-а на Новом Београду, а посебну пажњу учесника овог првенства, као и њихових навијача, привукли су кошаркаши Партизана који су бодрили младе таленте.

НИС је 2013. године постао стратешки партнер кошаркашког клуба Партизан, чиме наставља тежњу да промовише највише спортске вредности, тимски дух и врхунске резултате. Поред тога, НИС тежи да пружи подршку подмлатку клуба, приближи кошарку најмлађима и учествује у хуманитарним акцијама.

Компанија је и генерални спонзор Тениског савеза Србије и подржава најбоље тенисере и тенисерке Србије који се такмиче у Дејвис и Фед купу. У оквиру дугогодишње сарадње, НИС и Тениски савез Србије организују „Отворену школу тениса“ за децу широм Србије.

Укупна средства уложена у реализацију
социјалних програма износе преко

414,5

милиона динара

У складу са својим тежњама да приближи спорт најмлађима НИС је подржао Мини баскет лигу коју организује Кошаркаши савез Србије

Подршка аутомобилском спорту и врхунским спортским резултатима огледа се кроз сарадњу са европским шампионом Душаном Борковићем, чланом NIS Petrol Racing тима.

За спонзорске пројекте из домена спорта Компанија је издвојила 150,5 милиона динара.

Култура без граница

Програмом „Култура без граница“ подршка је усмерена ка културним институцијама и манифестацијама од значаја за локалну заједницу, као и на пројекте руско-српске сарадње.

41. међународни филмски фестивал „ФЕСТ“ подржан је у циљу доприноса квалитету културне и уметничке продукције, очувања културне баштине, као и охрабрења нових идеја и иницијатива. Током трајања манифестације организован је фото-конкурс под слоганом „Ко на филму

– NISSION IMPOSSIBLE 2“ у духу познатог хита „Немогућа мисија“.

Уз помоћ НИС-а одржани су значајни музички догађаји, попут „Драгачевског сабора трубача“, манифестације која промовише музичку традицију и народно стваралаштво Србије и чез фестивала „Нишвил“ у циљу промоције културних вредности и развоја уметности.

Децјем стваралаштву пружена је подршка кроз највеће и најзначајније манифестације ове врсте у Србији – међународни сусрет деце „Радост Европе“, међународни децји фестивал фолклора „Личидерско срце“ и „Змајеве децје игре“.

У оквиру традиционалне подршке „Стеријином позорју“, најзначајнијем фестивалу српске драме и позоришта, компанија је активно учествовала у реализацији позорја, извођењем позоришне представе „Чаробњак“ у НИС-овом Пословном центру Нови Сад.

Велику пажњу културне јавности изазвала је изложба „Полет“ на тему естетике реклама које су објављене у недељнику „Економска политика“ у

Децјем стваралаштву пружена је подршка кроз највеће и најзначајније манифестације ове врсте у Србији – међународни сусрет деце „Радост Европе“, међународни децји фестивал фолклора „Личидерско срце“ и „Змајеве децје игре“

бившој Југославији. Поред Београда и Новог Сада, изложба коју је НИС подржао представљена је и учесницима Weekend media фестивала у Ровињу.

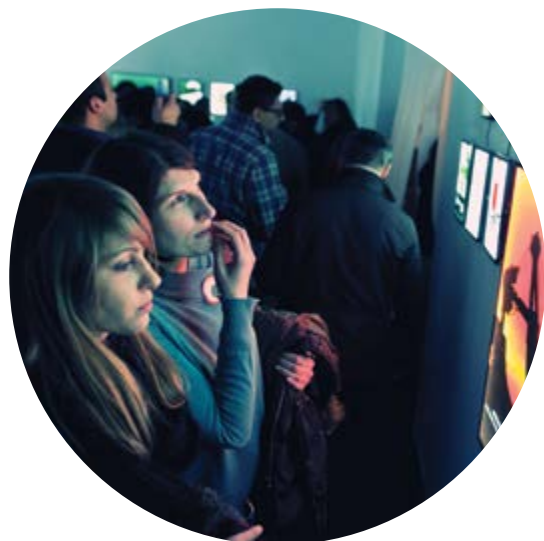
НИС је у 2013. години био и генерални спонзор музичког фестивала „Балкан трафик“, који се одржава у Бриселу и промовише уметност са Балкана. У току Фестивала у бриселском Центру за лепе уметности „BOZAR“ на неколико позорница су наступили уметници из Србије, Румуније, Босне и Херцеговине, Мађарске, Турске, Бугарске, Македоније, Грчке, Албаније, али и из Сирије, Белгије и Америке, организоване су дебате о будућности балканске културе и приказана различита филмска остварења.

У реализацију овог програма у 2013. години уложено је више од 42,8 милиона динара.

Енергија знања

Концепт пројекта „Енергија знања“ подразумева партнерство с лидерима образовања у земљи, универзитетима, факултетима, средњим школама и стручним научним друштвима, кроз инвестирање у образовни систем, ученике и студенте који током школовања остварују најбоље резултате.

Сходно томе, на Технолошком факултету у Новом Саду је адаптирана и опремљена НИС-ова учионица, а на Рударско-геолошком факултету у Београду НИС-ова учионица за учење на даљину, чиме су обезбеђени бољи и савременији услови за рад, са циљем образовања високо стручних кадрo-

ва оспособљених за рад на пословима геолошко-рударских истраживања, прераде и дистрибуције нафте и нафтних деривата.

Одржана су гостујућа предавања НИС-ових експерата у циљу упознавања студената с пословним процесима НИС-а на факултетима универзитета у Београду и Новом Саду, а представници НИС-а су учествовали и на такмичењима у решавању студија случаја: „Belgrade Business International Case Competition“ у организацији Факултета организационих наука, и „Case Study Show“ у организацији Факултета организационих наука и студентске организације ESTIEM.

У домену средњошколског образовања Компанија сарађује с Друштвом физичара Србије, Друштвом математичара Србије и Српским хемијским друштвом у циљу подршке квалификационим такмичењима и организације националних олимпијада из математике и физике, као и са Славистичким друштвом Србије и Руским центром фонда „Руски мир“ у циљу реafirмације и популаризације руског језика и организације националне олимпијаде из руског језика.

У оквиру пројекта „Енергија знања“ настављен је и програм стипендирања најуспешнијих студената београдског и новосадског универзитета

НИС је био партнер и националним тимовима који су нашу земљу представљали на светским олимпијадама из области математике (Колумбија), физике (Копенхаген) и хемије (Москва).

У оквиру пројекта, НИС остварује блиску сарадњу и са средњим стручним школама, и то Техничком школом у Зрењањину, где је формиран технички центар за обуку и Математичком гимназијом у Београду, где је реконструисана, опремљена и отворена НИС-ова рачунарска учионица.

У оквиру пројекта „Енергија знања“ настављен је и програм стипендирања најуспешнијих студената београдског и новосадског универзитета.

Као једна од највећих енергетских Компанија у региону, која се ослања на научно-техничке активности, примену нових технологија и иновација у свим областима пословања, другу годину заредом наша компанија је подржала „Фестивал науке“ у Београду. НИС је узео и активно учешће, тако да је посетиоцима представљена интерактивна поставка „НИС вам открива сјајну тајну – Од земље земљи“ на тему фосилних горива. Поставка је урађена у сарадњи са хидрогеолошком и хидрометеоролошком школом „Милутин Миланковић“.

Истраживачка станица Петница

НИС је и ове године наставио сарадњу са Истраживачком станицом Петница као покровитељ програмских активности, имајући у виду њен значај за развој научне писмености и образовања у Србији, као и промоцију науке међу младима. Захваљујући

подршци НИС-а, у 2013. години у Истраживачкој станици Петница реализовано је 150 програма (типа курса, семинара, кампа или радионице) уз учешће 1.500 полазника и 5.000 гостујућих сарадника и предавача.

У реализацију програма везаног за науку у 2013. години уложено је више од 63,1 милион динара.

Хуманитарни пројекти

Подршку угроженим категоријама становништва НИС пружа кроз хуманитарне пројекте.

Помоћ је пружена Фонду Б92 за акцију „Битка за породишта“ за помоћ болницама у Србији и Босни и Херцеговини, ауто-мото клубу „Харли Дејвидсон“ за хуманитарни концерт и помоћ на Косову и Метохији, Националном удружењу родитеља деце оболеле од рака (НУРДОР) у виду картице за гориво, црквама и манастирима за очување традиције.

Компанија је, заједно са Тениским савезом Србије, организовала Отворену школу тениса за децу без родитељског старања из дома у Звечанској и пружила прилику да подрже представнике Дејвис куп тима на полуфиналним мечевима у Београдској ари.

Кроз хуманитарне пројекте, Компанија је у 2013. години донирала 40,1 милиона динара.

Крајем 2013. године, компанија НИС и њени запослени, у сарадњи са Националним удружењем родитеља деце оболеле од рака (НУРДОР), организују новогодишњу филантропску акцију са циљем да се подржи борба за оне којима је помоћ најпотребнија. Настављено је са применом система којим је Компанија донирала средства у укупном износу прикупљених средстава од стране запослених. Прикупљеним средствима набављени су апарати за институције у Београду, Новом Саду и Нишу у којима се лече оболела деца, као и за опремање родитељских кућа намењених смештају породица из унутрашњости.

Сарадња ради развоја

Програм има за циљ учвршћивање партнерских односа са регионима у којима Компанија послује, локалним властима и становништвом.

100%

укупних средстава намењених
програму расподељује се искључиво
путем јавног конкурса

У настојању да становници локалних заједница добију максимум из програма „Сарадња ради развоја“, Компанија 2013. године примењује нови принцип финансирања пројеката: 100 одсто укупних средстава намењених програму расподељује се искључиво путем јавног конкурса.

Евалуацију пројеката врши комисија коју чине представници НИС-а и локалне заједнице, а на основу следећих критеријума:

- Равномерна подршка пројектима из свих области које су предмет Конкурса (Енергија спорта, Култура без граница, Енергија знања, Помоћ социјално угроженим групама, Заштита животне средине)

- Релевантност проблема којим се пројекат бави у односу на потребе локалне заједнице
- Укљученост локалне заједнице у све фазе пројекта (учешће грађана, сарадња са локалним институцијама и друго)
- Кохерентност постављених циљева, предложених активности и очекиваних резултата
- Одрживост пројекта
- Оправданост буџета у односу на предложене активности
- Капацитет удружења да спроведе предложени пројекат

Иако су критеријуми били чак и оштрији него раније, број достављених предлога пројеката знатно је надмашио очекивања. То је најбољи доказ да је НИС препознат као сигуран партнер у остварењу планова којима ће се побољшати живот у локалној заједници.

Само у 2013. години, НИС је кроз програм сарадње са локалним заједницама уложио 118 милиона динара.

Јавни конкурс под називом „Заједници заједно“ реализован је на територији десет градова са којима НИС има споразуме о сарадњи: Нови Сад, Ниш, Панчево, Зрењанин, Кикинда, Нови Бечеј, Житиште, Кањижа, Србобран и први пут град Чачак. Јавним конкурсом изабрано је 145 пројеката.

У Новом Саду, између осталог, Компанија је помогла реализацију пројекта „Зелени кров за децу Новог Сада“ за израду кровног врта на једном од равних кровова школе „Милан Петровић“ у износу од 612.000 динара.

Осим тога, НИС је уложио 780.000 динара за пројекат „Израда информационог система звучне библиотеке доступне путем интернета за следе и слабовиде особе“, чиме је омогућена боља информисаност и лакша доступност књига, уџбеника и штампе свим слепим и слабовидим особама било где се они налазили с обзиром да је доступност материјала обезбеђена путем интернета; мо-

гућност преслушавања (кратак садржај дела) пре преузимања; доступност свог материјала 24 сата дневно 365 дана у години, без икаквих трошкова по кориснике.

На територији града **Ниша**, између осталог, издвојена су средства за Инклузивни парк – иновативни простор који по свом изгледу и садржају личи на теретане на отвореном, али за разлику од њих дизајниран је као резултат научених лекција у изградњи сличних објеката на западу и представља јединствени простор у земљи (300.000 динара). Парк је без архитектонских препрека, са справама које омогућавају примерену физичку вежбу и рехабилитацију свих осетљивих друштвених група деце, младих, особа са различитим степеном инвалидитета, старих и рековалесцената.

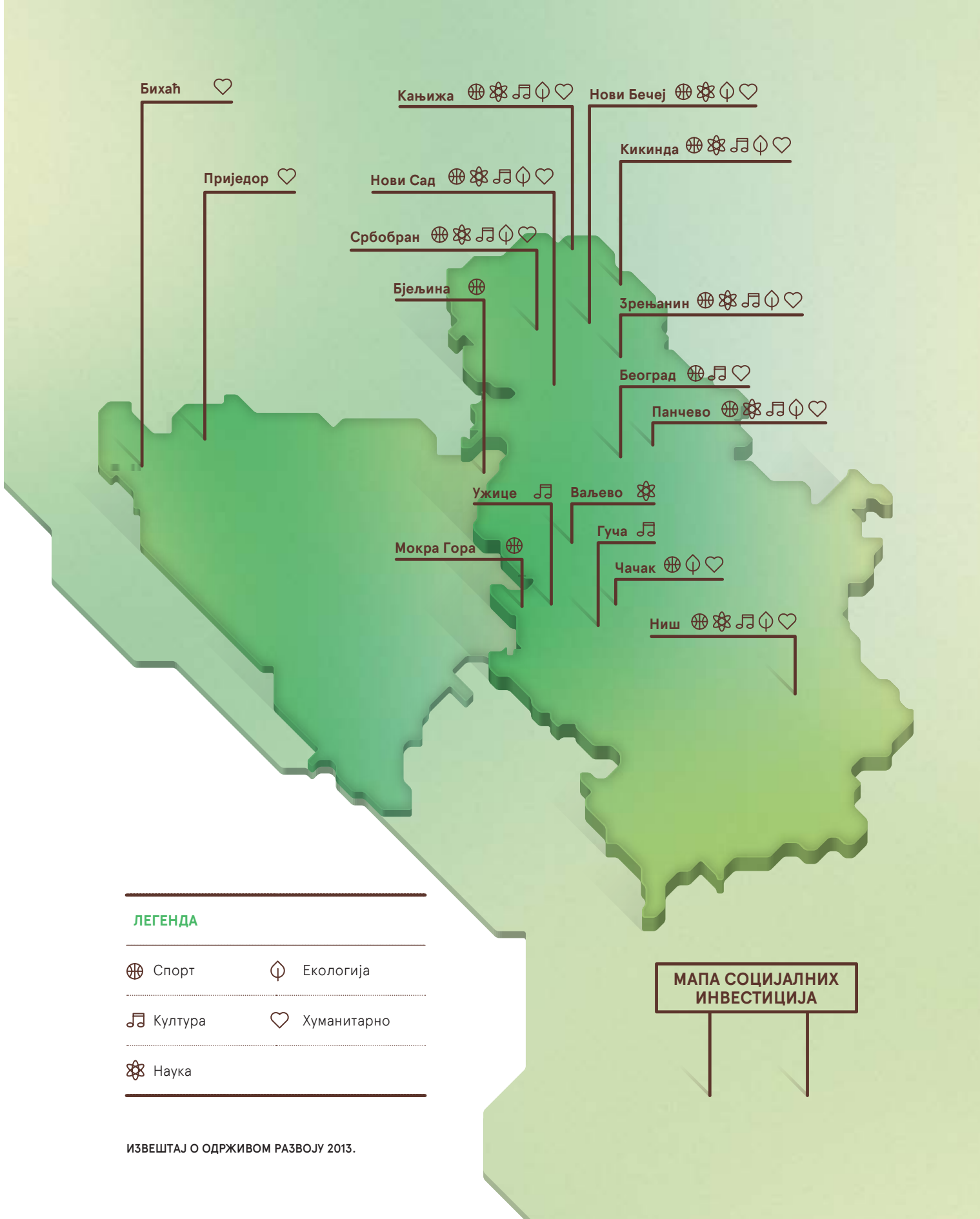
У Народној библиотеци Стеван Сремац реализован је пројекат у вредности од 500.000 динара којим је прилагођен простор за промоције књига, друге медијске промоције и конференције, едукације, радионице, предавања и трибине.

У склопу подршке пројектима у **Чачку** издваја се пројекат уређења и проширења градске плаже и купалишта (1,2 милиона динара), као и пројекти везани за уређење спортских терена за кошарку, рукомет, одбојку и фудбал у Основној школи „Милица Павловић“ (три милиона динара) и изградњу тениског терена у Основној школи „Бранислав Петровић“ (1.356.000 динара).

јавним конкурсом подржано је

145

пројеката

На територији општине **Нови Бечеј** извршена је реконструкција спортског терена у центру града у вредности од 800.000 динара и подржан пројекат уређења простора око храста лужњака у дворишту црпне станице Кумане, код Тисе, у износу од 321.300 динара.

У **Србобрану** у 2013. години пажња је била усмерена на уређење дечијих игралишта у Турији на две локације (вредност пројекта 579.965,52 динара), као и на изградњу металне заштитне ограде око фудбалског терена у Турији у вредности од 350.000 динара.

На територији **Житишта** реализовани су, између осталог, пројекти у сарадњи са Основном школом „Свети Сава“ за увођење ИЦ грејања у физкултурној сали (1,6 милиона динара) и Основном школом „Милош Црњански“ за санацију зграде школе у Српском Итебеју, како би се зауставило пропадање зграде од великог историјског и друштвеног значаја (вредност пројекта 721.000 динара).

У **Зрењанину** је извршена рестаурација и конзервација најстарије позоришне сале у Народном позоришту „Тоша Јовановић“, у вредности од 1,4 милиона динара, и тиме омогућен несметан рад ове важне институције.

Осим тога, извршена је реконструкција спортских терена у основној и средњој школи „9. мај“ у вредности од два милиона динара и замењени олуци на физкултурној сали и наткривена тераса на физкултурној сали Основне школе „Јован Дучић“ (вредност пројекта 424.500 динара), а у Градској библиотеци „Жарко Зрењанин“ сређена је компјутерска и интернет читаоница у износу од 550.000 динара.

Житељи општине **Кикинда** добили су нове зелене површине и мобилне паркове на неколико локација у граду (вредност пројекта 900.000 динара).

У згради Дома пензионера адаптирани су тоалети и уређени прилази за особе са посебним потребама, у циљу унапређења живота старије популације (620.000 динара).

Осим тога, извршена је и климатизација Центра за социјални рад Кикинде чиме су створени унапређени услови за рад свих запослених и свих корисника (вредност пројекта 500.000 динара).

На територији општине **Кањижа** реализован је пројекат „Соларно лед дрво“, вредности 2,5 милиона динара. Пројекат подразумева соларно напајање ЛЕД расвете у кругу техничке школе, а соларни панели су постављени у облику великог дрвета у кругу школског дворишта.

Између осталог, уређена је зелена учионица у дворишту основне школе у Хоргошу, вредности 325.000 динара, чиме су побољшани услови за рад у летњој учионици свих ђака.

У **Панчеву**, између осталог, Компанија је помогла ограђивање школског простора Медицинске школе „Стевица Јовановић“ од околног болничког круга, оспособљавање дворишта за наставне и ваннаставне активности, уређење дворишта поставком дворишних клупа, канти за смеће, садња украсног биља и дрвећа.

Израђена је атлетска стаза дужине 400 метара у Основној школи „Доситеј Обрадовић“ Омољица, вредности 3.955.000 динара, чиме је створена садржајнија понуда за развој школске деце.

ЗАШТИТА ЗДРАВЉА И ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Потрошачи нас препознају по врхунској услузи и производима. Константно повећање унутрашње ефикасности, висока динамика развоја и примена нових технологија у свим сферама пословања чине нас модерним и савременим. Препознати смо као успешна међународна Компанија, јер поштујемо највише стандарде и пословну етику. Брига о природи и заједници у којој послујемо показују висок ниво наше друштвене одговорности. Квалитет у свим сферама. То је правац којим идемо.

У хармонији
са природом

У кругу безбедности

Повећање енергетске ефикасности
и смањење негативних параметара

Смањење емисије загађујућих
материја у ваздуху

SO ₂	NO ₂	Прашкасте материје
-57%	-60%	-80%
у односу на претходну годину		

57%

већи текући издаци за заштиту животне
средине у односу на претходну годину

Укупна улагања за реализацију пројеката
заштите животне средине за

62%

виша од планираних за 2013. годину

Когенерација – почетак
дугорочног програма ефикасног
коришћења гасних ресурса

ЗАШТИТА ЗДРАВЉА И ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Функција за HSE формирана је у циљу унапређења безбедности и здравља запослених и заштите животне средине, у складу са НИС-овим опредељењем.

Током 2013. године постављени су темељи HSE стратегије, реализоване су бројне обуке, израђена нормативно-методолошка документа (стандарди, упутства, методологије, инструкције, упутства за безбедан рад), унапређен је начин надзора и опсервација, успостављен ефикасан начин обавештавања и реаговања у случају HSE Догађаја и друго.

HSE филозофија

Као друштвено одговорна компанија, НИС тежи рационалном коришћењу природних ресурса и смањењу негативног утицаја на живот људи и животне средине путем унапређења HSE културе у компанији.

Имплементацијом светски признатих стандарда у области индустријске безбедности, заштите здравља, применом најбоље светске праксе (BAT) у инвестиционим пројектима, у складу са прописима

Укупна улагања у 2013. години за реализацију пројеката заштите животне средине износе 2,1 милијарду динара, што је за 62 одсто више од планираних инвестиционих улагања за 2013. годину

Као друштвено одговорна компанија, НИС тежи рационалном коришћењу природних ресурса и смањењу негативног утицаја на живот људи и животне средине путем унапређења HSE културе у компанији

Републике Србије и међународним препорукама, НИС управља ризицима, безбедношћу и заштитом животне средине.

Заштита животне средине

Реализацијом пројеката који имају за циљ смањење емисије загађујућих материја у ваздух, воду и земљиште, смањење настанка отпада, повећање енергетске ефикасности и употребе обновљивих извора, санацију историјског и акцидентног загађења, као и примену техничко-технолошких мера у складу са најбољим доступним техникама, Компанија у пракси потврђује оријентацију ка заштити животне средине.

У 2013. години активности су биле усмерене ка реализацији пројеката дефинисаних акционим плановима заштите животне средине и завршетку пројекта модернизације Рафинерије нафте у Панчеву.

Еколошки пројекти у 2013. години

Током 2013. године настављена је реализација пројеката из области заштите животне средине, усмерених ка модернизацији опреме и смањењу емисије загађујућих материја, ремедијацији и рекултивацији загађених локалитета (историјско загађење), мониторингу стања животне средине и друго, уз издвајање значајних финансијских средстава.

Укупна улагања у 2013. години за реализацију пројеката заштите животне средине износе 2,1 милијарду динара, што је за 62 одсто више од планираних инвестиционих улагања за 2013. годину. Током 2013. године наставило се са улагањима у инвестиционе пројекте који имају директан утицај на смањење загађења животне средине, али немају третман еколошких пројеката (нпр. реконструкција бензинских станица, изградња когенерационих постројења (електрана), изградња Аминског постројења за издвајање CO₂ из природног гаса у Погону за припрему и транспорт нафте и гаса Елемир).

Текући издаци за заштиту животне средине износе 565 милиона динара.

Текући издаци за заштиту животне средине (у хиљадама динара)								
Година	Заштита ваздуха	Управљање отпадним водама	Управљање отпадом	Заштита и санација земљишта и вода	Заштита природе	Заштита од буке и вибрације	Остало у вези са заштитом животне средине	Укупно
2012.	26.377	1.922	19.236	31.839	4.336	–	275.723	359.433
2013.	13.264	187.613	48.907	13.213	6.890	562	295.689	565.576

Завршени еколошки пројекти у 2013. години

Током 2013. године завршени су пројекти започети у претходних неколико година. Значајан број еколошких пројеката је у току и њихова реализација ће утицати на унапређење стања животне средине.

У 2013. години извршена је набавка мобилног постројења за чишћење резервоара и обраду нафтног талога и зауљене земље, чиме се постиже значајно смањење количине зауљеног отпада, што доводи до смањења трошкова третмана зауљеног отпада и значајног смањења простора потребног за одлагање отпада. Обрадом нафтног талога издваја се и преко 60 одсто сирове нафте која се враћа у рафинеријски процес, тако да је и са економског аспекта реч о инвестицији са временом исплативости краћим од две године.

У Блоку „Прерада“ успешно су реализовани пројекти којима се обезбеђује значајно смањење емисије загађујућих материја у ваздух, воду и земљиште.

Реконструкцијом „FCC“ постројења са уградњом савремене опреме и филтера у Рафинерији нафте Панчево постигнуто је смањење емисије чврстих честица у атмосферу.

Завршен је Пројекат изградње затвореног система дренарања и прелива из посуда бакље и газомера FA-1000, чиме је постигнуто смањење емисије токсичних материја у атмосферу и смање-

Реконструкцијом „FCC“ постројења са уградњом савремене опреме и филтера у Рафинерији нафте Панчево постигнуто је смањење емисије чврстих честица у атмосферу

ње оптерећења отпадних вода, а самим тим и смањење трошкова прераде отпадних вода.

Завршена је и прва фаза пројекта „Санација и раздвајање уљне и атмосферске канализације у Рафинерији нафте Панчево“ у циљу смањења негативног утицаја на животну средину и смањења оптерећења отпадних вода, као и трошкова третмана отпадних вода.

Реализацијом пројекта реконструкције и модернизације Пристаништа у Рафинерији нафте Панчево значајно ће се елиминисати испарења загађујућих материја у атмосферу (дифузне емисије). Нове утакачке руке, које су уграђене на свим утоварним местима на Пристаништу, део су система за поуздан начин утакања и повезани су са системом за повраћај и утечњавање гасова (VRU јединице – „vapor recovery unit“).

Током 2013. године настављена је и реконструкција бензинских станица, у оквиру којих је извршена уградња резервоара са дуплим плаштом, сепаратора за зауљене отпадне воде, систем фазе II сакупљања бензинских пара, а све у складу са најсавременијим европским стандардима. Овим пројектом се постиже отклањање ризика по здравље запослених, локалног становништва и отклањање могућности потенцијалног загађења подземних вода.

Започети еколошки пројекти у 2013. години

Пројекти започети у 2013. години имају за циљ смањење негативног утицаја на животну средину, али и постизање значајних финансијских уштеда.

У Рафинерији нафте Панчево започет је пројекат Модернизације инсталација за утовар/истовар битумена на железничком/Ауто-пунилишту, спаљивање отпадних гасова из резервоара и уградња радарских мешача и температурних сонди на резервоарима. Реализацијом пројекта, точиона места Пунилишта битумена биће модернизована утоварним рукама које ће обезбедити повраћај гасне фазе, као и контролу нивоа испуњености цистерне

за отпрему. Очекује се смањење емисије загађујућих материја у ваздух. Модернизацијом инсталација повећаће се и ниво противпожарне безбедности.

Пројекат изградње затвореног система дренарања са постројења (S-100/ 300/ 400/ 500/ 2100/ 2300/ 2400/ 2500/ 2600) у Рафинерији нафте Панчево омогућиће директно слање угљоводоника у резервоар слопа, чиме се постиже смањење емисије токсичних гасова у атмосферу. Реализацијом пројекта смањиће се оптерећења АПИ сепаратора, што доводи до мањег утрошка хемикалија за одвајање воде од угљоводоника, као и мање оптерећење отпадне воде која иде на третман, а самим тим и смањење трошкова обраде отпадне воде.

Пројекат Реконструкција Ауто-пунилишта, у склопу којег се реализује уградња система за пуњење ауто-цистерни са доње стране („bottom loading“), представља инвестицију у заштиту животне средине, којом се елиминише емисија загађујућих материја у атмосферу приликом утакања нафтних деривата у цистерне – уградњом уређаја за повратак парне фазе (VRU јединице).

Коришћени материјали

Током 2013. године у процесу рада коришћени су следећи материјали:

Р. бр.	Сировине / материјали	Јед. мере	Утрошена количина	
			2012.	2013.
1.	Сирова нафта – домаћа	t	1.113.902	1.179.662
2.	Сирова нафта – увозна	t	1.028.406	1.567.708
3.	Природни гас	m³	23.938	132.774.571
4.	Геотермална вода	m³	673.023	523.410
5.	Сирова вода	m³	26.789	23.420

Преглед сирове нафте – домаће и увозне по врсти:

Р. бр.	Сировине / материјали	Јед. мере	Прерађена/произведена количина	
			2012.	2013.
1.	Сирова нафта – парафинска лака	t	659.362	625.492
2.	Сирова нафта – парафинска тешка	t	120.615	201.377
3.	Сирова нафта – нафтенска	t	101.326	352.793
4.	SLOP – домаћа нафта микс из Рафинерије нафте Нови Сад	t	21.891	26.756
5.	Сирова нафта REB	t	917.312	
6.	Сирова нафта ES SIDER	t	670	
7.	Сирова нафта SYRIAN LIGHT CRUDE OIL	t		302.018
8.	Сирова нафта SIBERIAN LIGHT CRUDE OIL	t	110.424	11.017

Потрошња енергије

Директна потрошња енергије, природног гаса и других деривата нафте, и индиректна потрошња енергије, електричне енергије од добављача, као и други енергетски извори (произведена пара, топлота, геотермална енергија) карактеришу НИС као значајног потрошача свих видова енергије.

У циљу одрживости, достизања норми европске енергетске политике и повећања удела „зеле-не“, еколошки чисте енергије, уважавајући значај необновљивих извора енергије (нафта и деривати нафте, природни гас и електрична енергија из термоелектрана) НИС је започео интензивне активности на производњи енергије из обновљивих извора. Започета је изградња ветропарка у општини Пландиште; изградња когенерационих електрана (постројења за производњу електричне и топлотне енергије коришћењем отпадног, кап-

тажног гаса на локацијама сабирно отпремних станица Блока „Истраживање и производња“).

Укупна потрошња различитих енергената сведена на GJ, у 2013. години, износи 30,9 милиона GJ.

Енергетски извор	Јед. мере		ИП	РНП	РНС	ПРО	СЕР	ЈАЗ	ПЦ	ЕНЕ	УКУПНО
Електрична енергија	MWh	2012	58.422	82.279	19.161	39.711	3.669	910	10.958	0	215.110
		2013	74.193	196.611	2.667	31.233	3.236	827	10.675	0	319.442
Произведена електрична енергија	MWh	2012	0	36.268	0	0	0	0	0	0	36.268
		2013	0	0	0	0	0	0	0	36.237	36.237
Гориво сопствена потрошња (бензин, дизел)	t	2012	235	1.165	0	1.143	2.325	1.193	0	0	6.061
		2013	1.496	605	0	1.889	5.889	0,33	0	605	10.484
Сопствена потрошња (лож уље, ложиви гас, кокс)	t	2012	0	153.723	10.019	0	0	0	0	0	163.742
		2013	0	51.857	0	0	0	0	0	11.321	63.168
Водена пара	t	2012	0	2.519.353	40.253	7.652	0	0	0	0	2.567.258
		2013	0	2.271.622	59.530	5.306	0	0	0	0	2.336.458
Природни гас	m³	2012	61.055.271	33.130	12.587.137	0	0	5.293.435	0	0	78.968.973
		2013	61.823.397	290.105.126	116.183	0	252.186	73	0	84.721.930	437.018.895

Емисије загађујућих материја

Емисије гасова са ефектом стаклене баште

Препознавши утицај своје делатности на климатске промене и животну средину, НИС се реализацијом пројекта модернизације Рафинерије нафте Панчево, као и других еколошких пројеката определио за израду проактивне стратегије за смањење и контролу емисија гасова са ефектом стаклене баште.

У циљу припреме за будућу имплементацију Директиве о систему трговања квотама емисија (2003/87/ЕЗ) и Директиве 2009/27/ЕЗ (којом се мења и допуњује Директива 2003/87/ЕЗ у сврху побољшања и проширења шеме за трговање квотама емисија гасова са ефектом стаклене баште) израђен је Катастар емитера CO₂ у НИС-у. НИС активно учествује у раду радне групе за спровођење пројекта „Успостављање система за мониторинг, извештавање и верификацију неопходног за ефикасно спровођење система трговине емисијама ЕУ“.

Започета је изградња Аминског постројења за издвајање CO₂ из природног гаса у Погону за припрему и транспорт нафте и гаса Елемир. Пројекат има за циљ да се из природног гаса, који се црпи из лежишта која се налазе на удаљености-

ма 10 до 30км од Погона за припрему и транспорт нафте и гаса Елемир, издвоји CO₂ који настаје као нус-производ процеса пречишћавања природног гаса. Усвојена технологија представља најбољу доступну технику за издвајање CO₂ из природног гаса. Издвојени CO₂ се неће испуштати у атмосферу, већ ће се компримовати и поновно утискивати у лежиште „Русанда“, чиме се повећава степен искоришћености лежишта и на еколошки најоптималнији начин решава проблем издвајања CO₂ из природног гаса.

Емисије загађујућих материја у ваздух

Емисије загађујућих материја, које НИС-ова постројења емитују у атмосферу, у највећој мери везане су за рад процесних постројења и котловских постројења. Најзначајнији и највећи емитери су постројења Блока „Енергетика“, котлови у енерганама Панчево и Нови Сад, а затим процесна постројења Блока „Прерада“.

Реализација еколошких пројеката у 2013. години, значајно је утицала на даље смањење емисија загађујућих материја у ваздух

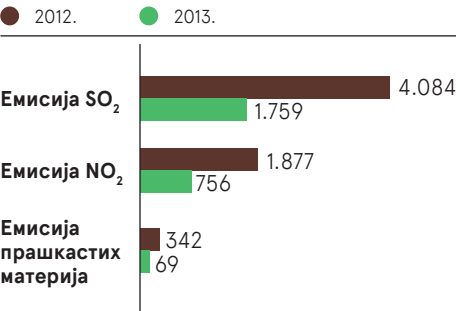

Током 2013. године котлови у Блоку „Енергетика“ и процесна постројења Блока „Прерада“ у Рафинерији нафте Панчево, као погонско гориво користе природни гас. Резултати мерења емисије загађујућих материја у атмосферу у 2013. години су само потврдили предност природног гаса као енергента у односу на уље за ложење. Осим тога, реализација еколошких пројеката у 2013. години, значајно је утицала на даље смањење емисија загађујућих материја у ваздух, а не сме се заборавити и на чињеницу да постројења у Рафинерији Нови Сад нису радила током 2013. године.

У наредном периоду може се очекивати смањење емисија загађујућих материја у ваздух с обзиром да је планом предвиђена реконструкција котлова у Блоку „Енергетика“ у Рафинерији нафте Нови Сад.

Количина емисија загађујућих материја	2012.	2013.
Емисија SO ₂ (t)	4.084	1.759
Емисија NO ₂ (t)	1.877	756
Емисија прашкастих материја (t)	342	69

Количина емисија загађујућих материја у НИС а.д.

Управљање отпадом

НИС је управљање неопасним и опасним отпадом регулисао својим интерним актима (стандарди и упутства) која су усаглашена са законском регулативом Републике Србије и директивама ЕУ. Овим актима унапређује се одржив систем управљања отпадом, односно праћење генерисања отпада, његовог привременог чувања на локацији до предаје на збрињавање код овлашћених оператера који имају дозволу надлежног органа за управљање отпадом.

БЛОК	Карактер отпада	01.01.2013.	Генерисано отпада у 2013. години	Збринуто отпада у 2013. години	31.12.2013.
Истраживање и производња	Неопасан	35	84	66	53
	Опасан	707	73	13	768
	Укупно	742	157	78	821
Промет	Неопасан	0	66	66	0
	Опасан	0	1.370	1.370	0
	Укупно	0	1.436	1.436	0
Рафинерија нафте Панчево	Неопасан	41	1.559	1.322	278
	Опасан	334	2.535	2.466	402
	Укупно	375	4.093	3.788	680
Рафинерија нафте Нови Сад	Неопасан	0	1.036	2	1.035
	Опасан	309	1.400	1.114	596
	Укупно	309	2.436	1.115	1.630
Сервиси	Неопасан	219	537	693	63
	Опасан	85	115	169	32
	Укупно	304	652	862	95
Пословни центар	Неопасан	0	57	57	0
	Опасан	0	8	8	0
	Укупно	0	66	66	0
Јазак	Неопасан	6	13	0	19
	Опасан	0	0	0	0
	Укупно	6	14	0	20
НИС УКУПНО:	Неопасан	301	3.352	2.206	1.448
	Опасан	1.435	5.501	5.140	1.798
	Укупно	1.736	8.853	7.346	3.246

Праћење генерисања и збрињавања отпада врши се на дневном нивоу за сваку врсту отпада кроз Дневну евиденцију о отпаду произвођача отпада, док се укупне количине генерисаног и збринутог (опасног и неопасног) отпада пријављују Агенцији за заштиту животне средине преко њиховог информационог система.

Током 2013. године дошло је до повећања генерисања како неопасног тако и опасног отпада, што је условљено пуштањем у рад нових постројења, посебно МНС/ДНТ, али и реализацијом ремонтних активности НИС-ових постројења. Планирано одржавање, чишћење резервоара и сепаратора, као и чишћење уљне канализације, довело је до

повећања генерисања опасног отпада, првенствено депозита, муља и талога.

Mega Macs

У Рафинерији нафте Панчево, у 2013. години, пуштено је у рад мобилно постројење за обраду зауљене земље и нафтног талога у резервоарима „Mega Macs“.

Расположиви капацитет постројења омогућава обраду нафтног талога од пет до седам кубних метара на сат, што практично значи да се рафинеријски резервоари са највише талога у просеку могу очистити за највише десет дана. Овај посао некада

се радио мануелно, а запослени који су чистили унутрашњост резервоара, радили су под маскама и у посебним заштитним оделима. Исто тако, резервоари су раније отворани на више места и период проветравања је трајао дуго, што је повећавало емисије штетних испарења у атмосферу. Са новим „Mega Macs“ постројењем, време проветравања је неупоредиво краће, а елиминисана је и потреба за ангажовањем запослених на раду у резервоарима, јер се постројењем управља у свим фазама чишћења ван резервоара. Ово су све несумњиве еколошке предности инвестиције чија је вредност близу четири милиона долара. Осим тога, обрадом нафтног талога издваја се и преко 60 одсто сирове нафте која се враћа у рафинеријски процес, тако да је и са економског аспекта реч о инвестицији са временом исплативости краћим од две године.

Преглед захваћене воде (m³)	2012.	2013.
Речни водозахват	2.265.411	3.096.137
Градски водовод	596.922	578.951
Подземне воде	298.919	273.476
Укупно захваћена вода	3.161.252	3.948.564

Коришћење водених ресурса

Водоснабдевање НИС-а обезбеђено је захваћањем:

- површинске воде
- подземне воде
- воде из јавних водовода, и
- минералне воде (као сировине за флаширање у Погону за производњу пијаће воде „Јазак“)

Укупна захваћена количина воде у 2013. години је 3.948.564 m³, што је више за 25 одсто у односу на 3.161.252 m³ у 2012. години.

Захватањем воде Дунава и канала ДТД не угрожава се њихов потенцијал, пошто се ради о водотоковима високог протицаја

До повећања укупне захваћене количине воде дошло је због повећања количина захваћене воде из Дунава (за 880.000 m³) и из градског водовода Панчево (за 32.400 m³) за потребе групе нових постројења, изграђених током модернизације (МНС/ДНТ) у Рафинерији нафте Панчево. Рад ових постројења захтева значајну количину воде за хлађење, која испарава из отвореног расхладног система. Управо из овог разлога, пораст количине захваћене воде је око четири пута већи, од пораста количине испуштене отпадне воде у Рафинерији нафте Панчево у 2013. години. Престанком рада делова Рафинерије нафте у Новом Саду, смањена је количина воде преузете из јавног водовода у Новом Саду, у односу на прошлу годину, за око 45.500 m³.

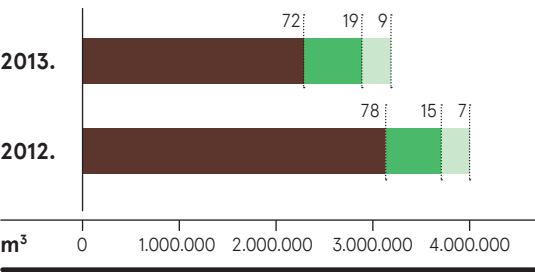
У другим организационим деловима није било значајнијих промена количине захваћене воде.

Структура захваћене воде према пореклу, у протекле три године, у m³, може се графички приказати на следећи начин:

Структура захваћене воде (у %)

29%

- Речни водозахват
- Подземне воде
- Градски водовод

Однос захваћене воде из водозавхвата, градских водовода и подземних ресурса током 2013. године идентичан је у односу на претходне године. Чињеница да је више од ¾ укупно коришћене воде из површинских вода – Дунава и канала Дунав-Тиса-Дунав (ДТД), упућује на одговорно коришћење водних ресурса, пошто се највећим делом користи најмање осетљив водни ресурс. Захватањем воде Дунава и канала ДТД се не угрожава њихов потенцијал, пошто се ради о водотоковима високог протицаја.

Повећање свести о неопходности рационалног коришћења водних ресурса допринело је да се и током 2013. године настави са санацијом цевовода

у Рафинерији нафте Панчево, санацијом хидрантне мреже у Рафинерији нафте Нови Сад, рационализацијом потрошње, бржом санацијом кварова на дистрибутивној и хидрантној мрежи и праћењем количина захваћене воде.

Одговоран однос ка водним ресурсима огледа се и у чињеници да се значајна количина воде уштеди захваљујући повраћају кондензата. Количина враћеног кондензата у Погон хемијске припреме воде у Рафинерији нафте Панчево је у 2013. години била 1.274.356 тона. На овај начин, захватање сирове воде из Дунава је умањено за количину која чини 49,62 одсто захваћене воде из Дунава за потребе Рафинерије нафте Панчево, односно 32,28 одсто укупно захваћене воде у НИС-у у 2013. години.

Третман отпадних вода

Свесни ризика који представља оптерећена отпадна вода по реципијент, у НИС-у се велика пажња поклања пречишћавању отпадних вода.

Укупна количина испуштених отпадних вода прати благи тренд повећања у односу на претходну годину.

У односу на 2012. годину, у Рафинерији нафте Панчево је дошло до незнатног повећања количине отпадних вода због пуштања у рад нових постројења технолошке групе GP4. У Рафинерији нафте Нови Сад су вршене реконструкције резервоара, система противпожарне заштите и цево-

Пречишћавање отпадних вода је унапређено у Рафинерији нафте Нови Сад реконструкцијом постројења за пречишћавање отпадних вода

вода, те је провера заптивености помоћу хидротестова условила повећање запремине отпадне воде у односу на 2012. годину. У осталим организационим деловима нису уочене промене.

Пречишћавање отпадних вода унапређено је у Рафинерији нафте Нови Сад реконструкцијом постројења за пречишћавање отпадних вода. Покривањем API сепаратора смањена је емисија загађујућих материја у ваздух.

Током 2013. године на 32 бензинске станице уграђени су сепаратори за пречишћавање зауљених отпадних вода, тако да је 227 бензинских станица (71 одсто од укупног броја бензинских станица НИС-а) опремљено системом пречишћавања зауљених атмосферских вода. Наставак уградње на осталим бензинским станицама очекује се у складу са планом Блока „Промет“.

На нивоу НИС-а, од укупне количине отпадних вода, пречишћава се чак 98 одсто.

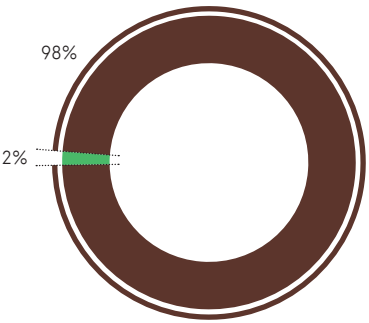
Од отпадних вода, које се пречишћавају, скоро половина – технолошке отпадне воде из Рафинерије нафте Панчево пречишћавају се екстерно, у Фабрици отпадних вода у ХИП Петрохемији у Панчеву. Остале отпадне воде испуштају се у канализацију и водотокове након пречишћавања.

Преглед испуштених количина отпадних вода у (m³)	2012.	2013.
Непречишћена отпадна вода (градска канализација)	51.541	50.674
Екстерна прерада	1.297.426	1.386.948
Пречишћена отпадна вода (водоток, градска канализација)	1.206.010	1.385.129
Укупно испуштене воде	2.554.977	2.826.326

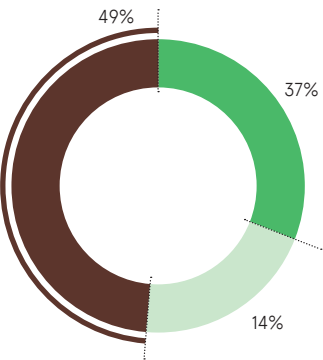
Пречишћавање отпадних вода (у %)

- Пречишћена отпадна вода
- Непречишћена отпадна вода

Пречишћавање отпадних вода (у %)

- Екстерно пречишћавање
- Канализација
- Водоток

Количина произведене слојне (лежишне воде) и начин збрињавања

Слојне или лежишне воде се јављају приликом производње нафте и гаса и рударских радова у бушотинама и у свом саставу потенцијално садрже загађујуће супстанце које могу имати негативан утицај на медијуме животне средине као што су соли, угљоводоници и тешки метали, а које су у нормалним условима присутне у лежиштима угљоводоника.

Збрињавање слојне воде у Компанији се реализује њеним утискивањем преко система за припрему и утискивање слојне воде. Пре утискивања у бушотине, слојне воде се пречишћавају како би се одстранили угљоводоници, суспендоване материје и растворени гасови.

Слојна вода се тренутно утискује у погонима „Северни Банат“, „Средњи Банат“ и „Бачка“ у укупно 59 за ову активност изабраних бушотина, а у 2013. години укупно је у бушотине утиснуто 4.537.324 тона слојне воде.

Количина отпада од бушења (исплаке и набушени материјал) и стратегије за третман и одлагање

Отпад од бушења (Отпадни исплачни материјал) подразумева смешу:

- **Исплаке** – течног, вискозног флуида којим се врши испирање набушеног материјала током израде бушотина и савлађивања притисака пробурених слојева.

Сви типови исплаке који се користе у оквиру НИС-а (лигносулфонатна, бентонитска, гипсна, Duretherm system и KCL system) припремају се на бази воде. По хемијском саставу, то су флуиди на бази суспензија веома активне бубриве глине (бентонит) са одређеним додацима/адитивима (биополимери и синтетски полимери).

- **Материјала из набушених стена** (пешчар, лапорац, кречњак и др.).

По хемијском саставу отпадни исплачни материјал је у већини случајева неопасан отпад (осим када је контаминиран угљоводоницима) и као такав

се одлаже на депоније неопасног отпада, односно у Депонију отпадне исплаке Ново Милошево, која је пројектована и изграђена за трајно и безбедно одлагање отпадних исплачних материјала. У току 2013. године током радова на изради нових нафтних бушотина генерисано је око 30.000 тона отпадних исплачних материјала од чега је 21.000 тона збринута, док ће преостала количина од око 9.000 тона бити збринута у току 2014. године.

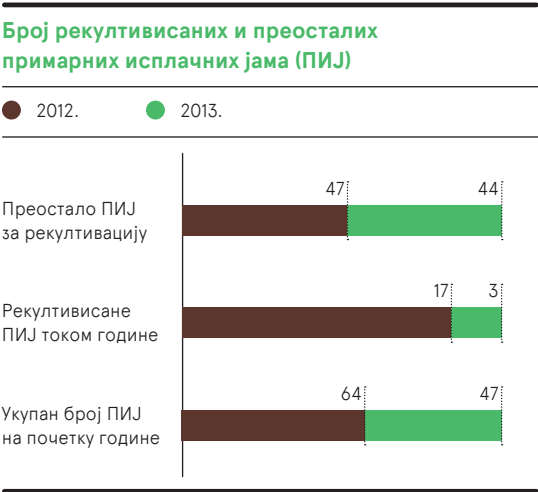
Током 2013. године отпочето је са применом и очекује се да ће до краја 2014. године сва бушаћа постројења која се користе у оквиру НИС-а бити опремљена металним или бетонским базенима (примена технологија „Суве локације“) у које ће се одлагати отпадни исплачни материјал. На овај начин онемогућиће се било какво штетно деловање отпадних исплачних материјала на земљиште, одосно њихово мешање са земљиштем (отпадни исплачни материјал биће збринут током или одмах по завршетку бушења). Такође, у оквиру истог пројекта очекује се да ће на већини бушаћих постројења бити инсталирани такозвани „Флокулациони системи“ – „Dewatering systems“ који ће омогућити смањење количине одбаченог материјала, пречишћавањем и враћањем течне фазе из искоришћеног исплачног материјала у процес, чиме ће се омогућити да до 60 одсто

исплаке буде издвојено, пречишћено и враћено у процес, што ће смањити укупну продукцију отпадних исплачних материјала за око 10 до 15 одсто.

Санација загађеног земљишта

Активности на санацији загађеног земљишта, насталог услед делатности у области производње, прераде и промета нафте и нафтних деривата, настављене су и током 2013. године. Процес санације предвиђа издвајање течног дела (нафте) који се враћа у систем производње, док се на остатку муља врши биоремедијација.

У Блоку „Истраживање и производња“ од почетка реализације пројекта санације историјског загађења земљишта укупно је санирано 105 примарних исплачних јама, а површина од сса 75.000 m² враћена је првобитној намени (пољопривредно земљиште), чиме је отклоњен ризик по здравље запослених, локалног становништва, као и могућност потенцијалног загађења подземних вода и ваздуха. Пројекат санације историјског загађења током 2013. године настављен је санацијом још три примарне исплачне јаме.

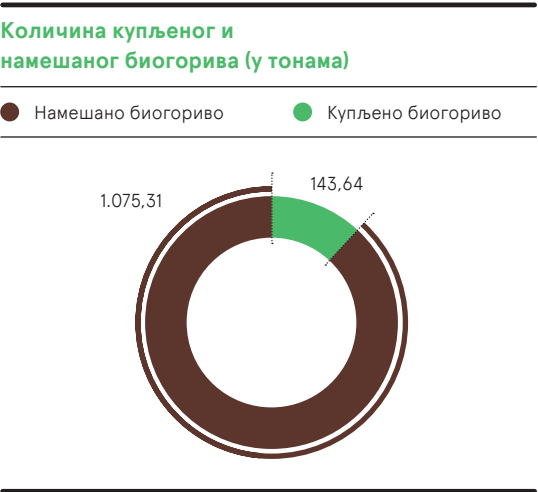
Биогорива

Производња биогорива и стављање на тржиште представља једну од кључних области стратегије НИС-а (предвиђено је намешавање биокомпоненте у евро дизел у уделу од 3 vol% од 01.01.2015. године са повећањем удела до максималних 6 vol% до 01.01.2020. године). Овим се смањује утицај делатности Компаније на животну средину кроз смањење емисија гасова са ефектом стаклене баште и производњом енергије из обновљивих извора уз испуњење свих критеријума одрживости.

У 2013. години Компанија је за мање од четири месеца реализовала пројекат Намешавање биокомпоненте са дизел горивом у Рафинерији нафте Панчево. У том периоду изграђене су инсталације за пријем биодизела и производњу евро дизела намешаног са биодизелом, обезбеђена је сва неопходна инфраструктура, као и лабораторијска опрема за испитивање квалитета производа.

НИС је у 2013. години увезао 143,64 тоне биокомпоненте (биодизела) за намешавање. Евро дизел намешан са биодизелом произведен у Рафинерији нафте Панчево има до седам одсто биокомпоненти, док остатак чини евро дизел.

Биогориво	Количина (t)
Купљено биогориво	143,64
Намешано биодизела	1.075,31

Биодизел (FAME) представља гориво I генерације због тога што је производња базирана на конкурентним прехранбеним сировим материјалима

Намешано је 1.075,31 тона евро дизела са биокомпонентом, а преко 784,35 тона је пласирано на инострано тржиште (Бугарска).

Биодизел (FAME) представља гориво I генерације због тога што је производња базирана на конкурентним прехранбеним сировим материјалима. НИС разматра производњу биогорива II генерације на бази ЕТБЕ (биогориво базирано на биоетанолу) која су базирана на пољопривредном отпаду (слама од соје, кукуруза, пшенице). Ако резултати претходне Студије оправданости за производњу биоетанола буду задовољавајући, могу се очекивати вишеструке користи (смањење зависности од увоза нафте и гаса, велике могућности за извоз, искоришћавање напуштеног земљишта, потенцијал за унапређење руралног развоја). Може се очекивати смањење зависности од набавке FAME и елиминисање проблема са квалитетом који потичу од FAME. Циљ могућег увођења ЕТБЕ је замена биоетанола у бензину, ЕТБЕ се може додати у већем проценту у бензин и тиме се повећава заступљеност горива пореклом из обновљивих извора енергије у моторном гориву.

Производња евро дизела намешаног са биодизелом у Рафинерији нафте Панчево представља

допринос Компаније евро интеграцијама Србије и у складу је са директивама Европске уније, да све земље чланице морају да обезбеде минималне пропорције биодизела и осталих обновљивих горива на сопственом тржишту (Уговор о Енергетској заједници земаља југоисточне Европе, 2006. год, којим је дефинисана обавеза Републике Србије да до 2020. повећа удео обновљивих извора у укупној потрошњи енергије са 21 на 27 одсто и имплементира Директиву 2003/30/ЕЦ Европског парламента и Савета о промовисању употребе биогорива или других горива произведених из обновљивих извора енергије у сектору саобраћаја).

Еколошки акциденти

Компанија НИС у области индустријске безбедности има за циљ постепено смањивање акцидената, повреда на раду и професионалних обољења. Током 2013. године у Компанији је регистровано 89 еколошких акцидената, што је за 16 одсто више у односу на 2012. годину када је регистровано 75 еколошких акцидената. У већини случајева реч је о мањим Догађајима који подразумевају изливање материја из нафтовода, процеса манипулације, а који су углавном узроковани техничким

Број еколошких акцидената	2012.	2013.
Прерада	23	16
Промет	13	13
Истраживање и производња	37	52
Сервиси	1	6
Енергетика	1	2
Укупно	75	89

Тежина догађаја	Број еколошких акцидената	%
тежак	0	0
средњи	5	6
мали	84	94
Укупно	89	100

Већина еколошких акцидената евидентираних у току 2013. године (94 одсто) по тежини је класификована као мала

проблемима и стањем опреме, чије се последице одмах санирају. Већина еколошких акцидената евидентираних у току 2013. године (94 одсто) по тежини је класификована као мала, а пет Догађаја су класификовани као средњи (шест одсто). Није било Догађаја који су класификовани као тешки. Према врсти акцидента најчешће је у питању изливање нафте и деривата у земљиште (62 акцидента), као и емисија гасова (16 акцидената). Укупна изливена запремина повећана је са 65,39 m³ у 2012. години на 134,71 m³ у 2013. години, што је последица дотрајалих цевовода на нафтоводу чије су перфорације биле најчешћи узрок акцидентног изливања загађујућих материја. Сви еколошки акциденти су успешно санирани. Како би у акцидентним ситуацијама ефикасно реаговали, у претходној години набављено је возило са савременом опремом за санацију акцидентних изливања загађујућих материја у Блоку „Прерада“. Возило је намењено санацији и сакупљању нафте и деривата са зауљених површина.

Врста догађаја	Број изливања	%
Изливање нафте или деривата – земљиште	62	70
Изливање нафте или деривата – воде	6	7
Изливање отпадних вода – земљиште	2	2
Изливање отпадних вода – воде	0	0
Изливање хемикалија (процес) – земљиште	2	2
Изливање хемикалија (процес) – воде	0	0
Изливање хемикалија (ван процеса) – земљиште	0	0
Изливање хемикалија (ван процеса) – воде	0	0
Емисија гасова	16	18
Остало	1	1
НИС	89	100

Узроци еколошких догађаја	Број догађаја	%
Перфорација нафтовода	31	35
Перфорација гасовода	10	11
Перфорација пратећих водова	3	3
Оштећење структурних објеката	1	1
Радна активност – отказ или квар	8	9
Радна активност – људски фактор	19	21
Технолошки квар или отказ – процес	11	12
Остало	6	7
Укупно	89	100

Количина изливане материје (m³)	2013.
Прерада	16,42
Промет	24,08
Истраживање и производња	91,89
Сервиси	2,31
Енергетика	0,01
Укупно	134,71

Истраживање и коришћење обновљивих извора енергије

Једна од кључних области стратегије НИС-а је развој алтернативних извора енергије, а основни циљ је очување животне средине и одрживи развој.

Ветропарк Пландиште

Током 2013. године су започети радови на изградњи првог ветропарка у Србији у општини Пландиште. На територији ове општине биће изграђена 34 ветрогенерациона уређаја, укупног капацитета 102 мегавата. Ветроелектрана „Пландиште“ обезбедиће производњу од најмање 212 GWh електричне енергије годишње, уз смањење емисије гасова са ефектом стаклене баште у атмосферу. Први високотехнолошки ветропарк у Србији допринеће испуњењу норми европске енергетске политике и омогућиће повећање удела „зелене“, еколошки чисте енергије у националном енергетском билансу.

Производњом електричне енергије из обновљивих извора смањују се еколошки ризици.

Когенерационе електране

У 2013. години започета је реализација пројекта когенерације, као и пилот-пројекта производње компримованог природног гаса (КПГ) на локацији Палић. Свечаним отварањем мале когенерационе електране на сабирно-отпремној станици „Сираково“ у општини Велико Градиште, НИС је започео

дугорочни програм ефикасног коришћења гасних ресурса компаније. Досадашњи технички губитак раствореног гаса на нафтним пољима биће трансформисан у електричну и топлотну енергију. Тако добијена топлотна енергија користиће се за потребе инфраструктуре бушотина (загревање резервоара за нафту), док ће се електрична енергија испоручивати екстерним потрошачима односно продавати ЕПС-у по подстицајним откупним ценама које је усвојила Влада Републике Србије. Досад су пуштена у рад укупно четири когенератора укупне снаге 4 MW, а до краја године је у плану још седам јединица укупне снаге 8,3 MW. За следећу годину се планирају когенерациона електрана у Рафинерији Нови Сад снаге 8 MW као и електрана од 5 MW на гасном пољу „Острово“ које до сада није пуштено у производњу због квалитета гаса који не одговара стандардима.

ТЕ-ТО Панчево

У циљу повећања ефикасности коришћења комерцијалног гаса Компаније, као и поузданости и ефикасности снабдевања енергијом Рафинерије нафте Панчево, започета је припрема за реализацију пројекта изградње ТЕ-ТО Панчево. Електрична и топлотна енергија које се буду производиле у термоелектрани у првом реду ће снабдевати Рафинерију нафте Панчево. Планирано је да се преостала количина електроенергије пласира на енергетско тржиште Србије, које ће се, према очекивањима, у потпуности либерализовати почетком 2015. године. Стварање термоелектране на бази технологије парно-гасног циклуса јесте економски и еколошки најефикасније решење. Ова технологија обезбеђује висок коефицијент корисног дејства и ниску потрошњу горива, што ће омогућити смањење трошкова набавке електричне енергије за Рафинерију НИС-а.

СРЕДЊОРОЧНИ ПЛАНОВИ

Актуализација и имплементација стратегије
развоја НИС-а до 2030. године

Повећање оперативне ефикасности у свим деловима Компаније и
правцима пословања

Почетак реализације низа великих дугорочних пројеката:

- разрада лежишта чије су залихе тешко приступачне, подржавање лежишног притиска утискивањем воде у лежиште у циљу што већег искоришћења нафте, постављање мобилног компресора и уградња аутоматског мерног уређаја на бушотине
- развој и модернизација рафинеријске прераде – пројекат дубоке прераде, аутоматизација и управљање производњом, реконструкција Ауто-пунилишта, изградња затвореног система узимања узорак у производњи, изградња затвореног система дренажа, смањење NOx у димним гасовима из „Енергане“, привремено складиште опасног отпада и санација и раздвајање уљне и атмосферске канализације у Рафинерији нафте Панчево
- развој малопродајне мреже и побољшање квалитета робе и услуга – уградња сепаратора на свим бензинским станицама, увођење брендираних G-DRIVE бензина са 100 октана и ULTRA D дизела
  - Пројекат даљинског грејања Кикинде геотермалном водом
  - Пројекат изградње станице за компримовани природни гас на бензинским станицама

- Пројекат изградње електране од 5MW за производњу електричне енергије из гаса
- Остали пројекти когенерације – нафтно поље „Турија-север“, нафтно-гасно поље „Велебит“, нафтно поље „Сираково“, нафтно поље „Брадарац“, гасно поље „Србобран“, нафтно-гасно поље „Мајдан“
- Отварање ветропарка „Пландиште“ првог у Србији
- изградња парно-гасне ТЕ у Панчеву (ТЕ-ТО Панчево)

Наставак имплементације примера најбоље светске праксе у области HSE, пре свега у сегменту подизања HSE компетенција запослених и извођача, даљем смањењу негативних догађаја, имплементацији система управљања индустријском безбедношћу, развојем одрживог система реаговања у ванредним ситуацијама и имплементирању технолошких решења за одрживо управљање отпадом и емисијама

Наставак имплементације најбоље светске праксе у области људских ресурса, пре свега у сегменту привлачења најбољих кандидата, задржавања најуспешнијих запослених и њиховог дугорочног развоја

Имплементација бренд стратегије до 2020. године

Усвајање и имплементација стратегије одрживог развоја НИС-а

GRI ИНДИКАТОРИ

Профил	ОПИС	Статус	Страница
Стратегија и анализа			
1.1	Изјава највишег доносиоца одлука организације	●	ИОР стр. 4-5
1.2	Опис кључних утицаја, ризика и могућности	●	ГИ стр. 79-83
Организациони профил			
2.1	Назив организације	●	ИОР стр. 116; ГИ стр. 27
2.2	Основни брендови, производи и/или услуге	●	ГИ стр. 32
2.3	Оперативна структура организације, укључујући главне организационе делове	●	ГИ стр. 27-29; 128-144
2.4	Седиште организације	●	ИОР стр. 14; ГИ стр. 28
2.5	Број земаља у којима организација послује	●	ИОР стр. 15
2.6	Природа власништва и облик правне својине	●	ИОР стр. 33-34; ГИ стр. 114-117
2.7	Тржишта на којима Компанија послује	●	ИОР стр. 15
2.8	Делокруг организације која извештава	●	ИОР стр. 6-8; ГИ стр.87
2.9	Значајне промене у периоду извештавања	●	ГИ стр. 114-115
2.10	Награде примљене у периоду извештавања	●	ИОР стр. 22
Параметри извештаја			
3.1	Период извештавања	●	ИОР стр. 6-8
3.2	Датум објаве последњег извештаја	●	ИОР стр. 6-8

Профил	ОПИС	Статус	Страница
3.3	Циклус извештавања	●	ИОР стр. 6-8
3.4	Контакт подаци за питања у вези са извештајем или његовим садржајем	●	ИОР стр. 116
3.5	Методологија израде извештаја и поступак одређивања садржаја	●	ИОР стр. 6-8
3.6	Граница извештаја	●	ИОР стр. 6-8
3.7	Ограничења обима или границе извештаја	●	ИОР стр. 6-8
3.8	Основа за извештавање о заједничким компанијама	●	ИОР стр. 6-8
3.9	Технике мерења података и основе прорачуна на којима се заснивају процене	●	ИОР стр. 6-8
3.10	Објаснити евентуалне корекције података из претходног извештаја	●	ИОР стр. 6-8
3.11	Значајне промене у односу на претходне периоде извештавања	●	ИОР стр. 6-8
3.12	GRI индикатори	●	ИОР стр. 106-111
3.13	Извештај ревизора	●	ИОР стр. 114-115
Управљање, обавезе и укљученост заинтересованих страна			
4.1	Управљачка структура организације	●	ИОР стр. 20-21; ГИ стр. 35-39
4.2	Назначити да ли је руководилац највишег управног тела уједно и извршни директор	●	ИОР стр. 20-21; ГИ стр. 35-40
4.3	За организације које имају јединствену структуру корпоративног управљања навести број и полну структуру чланова највишег управног тела	●	ГИ стр. 43-49
4.4	Механизми путем којих акционари и запослени достављају препоруке или смернице највишем органу управљања	●	ИОР стр. 23-27
4.5	Узајамна повезаност између накнада за чланове највишег органа управљања, руководиоце највишег нивоа и пословних резултата организације	●	ГИ стр. 43-49; ККУ стр. 8-9
4.6	Процедуре за спречавање сукоба интереса	●	ККУ стр. 17
4.7	Процедуре за именовање чланова управљачких тела	●	ККУ стр. 2-14
4.8	Мисија, визија и вредност Компаније	●	ИОР стр. 16-17
4.9	Процедуре највишег управног тела за надзор економских, еколошких и социјалних перформанси организације	●	ККУ стр.12-14

Профил	ОПИС	Статус	Страница
4.10	Процеси за оцену сопствених резултата највишег органа управљања	●	ГИ стр. 35-70
4.11	Управљање ризицима	●	ГИ стр. 79-83
4.12	Екстерно израђене економске, еколошке и социјал-не повеље, принципи или друге иницијативе на које се организација обавезује или којих се придржава	●	ИОР стр. 22-23
4.13	Чланство у удружењима	●	ИОР стр. 23
4.14	Листа заинтересованих страна	●	ИОР стр. 23
4.15	Основа за идентификацију и избор заинтересованих страна	●	ИОР стр. 23-27
4.16	Однос према ангажовању заинтересованих страна	●	ИОР стр. 23-27
4.17	Кључне теме које су се појавиле приликом укључи-вања заинтересованих страна	●	ИОР стр. 7

ОБЛАСТИ И ИНДИКАТОРИ

Економија

EC1	Директна генерисана и дистрибуирана економска вредност	●	ИОР стр. 33
EC4	Значајна финансијска помоћ примљена од Владе	●	ИОР стр. 58
EC5	Однос између минималне зараде у компанији и законом прописане минималне зараде на значајним локацијама	●	ИОР стр. 60
EC6	Политика, праксе и пропорција трошења на локално-заснованим испоручиоцима на значајним локацијама рада	●	ИОР стр. 37
EC8	Развој и утицај инфраструктурних улагања и пружање услуга за јавну корист	●	ИОР стр. 76-81

Екологија

EN1	Коришћени материјали	●	ИОР стр. 89
EN3	Директна потрошња енергије од стране примарног енергетског извора	●	ИОР стр. 90
EN4	Индиректна потрошња енергије од стране примарног енергетског извора	●	ИОР стр. 90
EN8	Укупна потрошња воде	●	ИОР стр. 94
EN9	Извори воде на које значајно утиче потрошња воде	●	ИОР стр. 95
EN10	Укупно рециклирана вода	●	ИОР стр. 96

Профил	ОПИС	Статус	Страница
EN13	Станишта која су заштићена или обновљена	●	ИОР стр. 98-99
EN20	NOx, SOx и друге значајне емисије у ваздуху по врсти	●	ИОР стр. 91-92
EN21	Укупно испуштање воде	●	ИОР стр. 96-97
EN22	Укупна количина отпада	●	ИОР стр. 92-94
EN23	Укупан број и количина значајних иливања	●	ИОР стр. 100-101
EN30	Укупни издаци везани за заштиту животне средине и инвестиције по врсти	●	ИОР стр. 88

Радна пракса

LA1	Укупна радна снага по врсти запослења, полној структури	●	ИОР стр. 51
LA2	Укупан број и стопа запошљавања нових запослених и стопа прекида запослења од стране запослених по старосној групи, полу и региону	●	ИОР стр. 54
LA3	Бенефиције осигуране запосленима са пуним радним временом	●	ИОР стр. 57
LA15	Повратак на посао и стопа задржавања након породилског одсуства, према полу	●	ИОР стр. 55
LA4	Проценат запослених који су укључени у колективно преговарање	●	ИОР стр. 57
LA5	Минимални отказни рок(ови) у вези са значајним пословним променама укључујући и податак да ли је он дефинисан Колективним уговором	●	ИОР стр. 56
LA6	Укупан проценат запослених који учествује у званичним комисијама за безбедност и заштиту на раду	●	ИОР стр. 66
LA7	Стопа повреде, професионалних болести, изгубљених дана и изостајање са посла	●	ИОР стр. 64
LA9	Теме из области заштите на раду и безбедности које су дефинисане званичним споразумима са синдикатима	●	ИОР стр. 56
LA12	Проценат запослених који редовно добија процене резултата рада и оцене професионалног развоја	●	ИОР стр. 60
LA13	Структура органа управљања и структура запослених по категоријама, полу, старости, припадности мањинским групама и слично	●	ИОР стр. 21
LA14	Однос основне зараде жена и мушкараца по категорији запослених	●	ИОР стр. 60

Људска права

HR4	Укупан број случајева дискриминације и колективне мере које су предузете	●	ИОР стр. 50

Профил	ОПИС	Статус	Страница
HR5	Идентификоване делатности и кључни добављачи за које постоји могућност кршења права удруживања и колективног преговарања	●	ИОР стр. 56
HR6	Делатности и кључни добављачи за које је утврђено да постоји значајан ризик од појаве инцидената коришћења дечијег рада и предузете мере за укидање дечијег рада	●	ИОР стр. 51
HR9	Укупан број случајева кршења права староседелачког становништва и предузете мере	●	ИОР стр. 111
Друштво			
SO2	Проценат и укупан број пословних јединица у којима је спроведена анализа ризика од корупције	●	ИОР стр. 39-40
SO3	Проценат запослених који су обучени за анти-коруптивне политике и процедуре организације	●	ИОР стр. 39-40
SO4	Мере које су предузете као одговор на случајеве корупције	●	ИОР стр. 39-40
SO5	Позиције јавне политике и учествовање у развоју јавне политике и лобирања.	●	ИОР стр. 24
SO6	Укупна вредност финансијских доприноса и доприноса у натури политичким партијама, политичарима и одговарајућим институцијама од стране државе	●	ИОР стр. 72
SO7	Укупан број правних поступака због анти-конкурентског понашања, против монопола	●	ИОР стр. 111
Одговорност за производ			
PR2	Непридржавање прописа и добровољних кодекса у вези са утицајима производа и услуга на здравље и безбедност током њиховог животног циклуса	●	ИОР стр. 32
PR4	Непридржавање прописа и добровољних кодекса у вези са подацима о производима и услуга и обележавањем	●	ИОР стр. 39
PR5	Праксе везане за задовољство купаца, укључујући резултате истраживања задовољства купаца	●	ИОР стр. 38-39
PR7	Непридржавање прописа и добровољних кодекса у вези са маркетиншким комуникацијама, укључујући рекламирање, промоцију и спонзорство	●	ИОР стр. 39
PR8	Непридржаваже прописа и добровољних кодекса у вези са заштитом приватности купаца	●	ИОР стр. 111
PR9	Новчана вредност значајних казни за неусаглашеност са законима и прописима у вези са набавком и коришћењем производа и услуга	●	ИОР стр. 111

Профил	ОПИС	Статус	Страница
Нафта и гас			
OG5	Количина произведене слојне (лежишне воде) и начин збрињавања	●	ИОР стр. 97
OG7	Количина отпада од бушења (исплака и набушени материјал) и стратегије за третман и одлагање	●	ИОР стр. 97-98
OG14	Биогорива	●	ИОР стр. 99-100
PR8 – Током 2013. године није било правних поступака против НИС-а поводом кршења приватности података о купцима.			
PR9 – Током 2013. године, у НИС-у се води неколико поступака пред судовима и другим државним органима у вези са непридржавањем закона и прописа који се тичу продаје производа и пружања услуга, и није изречена ни плаћена ниједна казна.			
HR9 – Током 2013. године нема покренутих поступака и нису се водили спорови против Компаније, односно није било случајева кршења права домаћег становништва.			
SO7 – Током 2013. године није било правних поступака против НИС-а због нелојалне конкуренције, анти-труста и монопола.			
● У целисти	ИОР	Извештај о одрживом развоју 2013.	
○ Није	ГИ	Годишњи извештај о пословању 2013.	
	ККУ	Кодекс корпоративног управљања	

РЕЧНИК

БДП – бруто друштвени производ

GRI (Global Reporting Initiative) – Глобална иницијатива о извештавању. GRI је међународна не-профитна организација основана 1997. године са циљем да постигне највиши квалитет у корпоративном извештавању о одрживом развоју. GRI стандарди унапређују се из године у годину, а од 2006. године примењује се G3, такозвана трећа генерација извештавања о одрживом развоју. G3 се састоји од принципа и индикатора који дефинишу оквире за садржај и квалитет извештаја из области одрживог развоја, као и упутства за постављање граница приликом извештавања. Принципе G3 могу да користе мала предузећа, велике мултинационалне компаније, јавни сектор, невладине организације и друге организације из целог света.

Заинтересоване стране – сва физичка и правна лица која су заинтересована за пословање Компаније, која имају утицај на резултате пословања Компаније или су под њеним утицајем

Директно генерисана вредност = приход од продаје + финансијски приходи + приходи од закупа + приходи од камата + нето резултат по основу продаје основних средстава.

Оперативни трошкови = набавна вредност продате робе + трошак материјала + остали пословни расходи – различите врсте пореза.

Ремедијација – термин који се генерално употребљава за чишћење или обнављање-рестаурацију (рекултивацију, ревитализацију, регенерацију) загађеног места-простора или на други начин нарушених средина, као резултат активности човека.

EBITDA – приход пре обрачунатих камата, пореза на приход и амортизације.

MHC/DHT – комплекс за благи хидрокрекинг и хидродораду

NO₂ – оксид азота.

SO₂ –оксид сумпора (IV)

H₂S – водоник сулфида

Исплака – испирни бушаћи флуид с вишеструком улогом у каналу бушотине током процеса бушења нафтних бушотина (изношење набушеног материјала на површину, контрола слојног притиска, спречавање дотока слојних флуида у канал бушотине, спречавање обрушавања зида канала).

Набушени материјал – честице бушених стена које исплака износи с дна бушотине на површину.

Отпадна исплака – искоришћена исплака током бушења бушотине која се одлаже у примарне исплачне јаме поред бушотине.

FCC (Fluid catalytic craker) – Каталитички крекер флуида.

Повреде (IR) = Укупан број повреда / Укупан број радних сати*1000000

Изгубљени дани (ODR) = Укупан број изгубљених дана /Укупан број радних сати*1000

Одсуствовање с посла (LDR) = Боловање због повреда на раду / Укупан број радних сати*1000

Удружење – добровољна и невладина недобитна организација заснована на слободи удруживања више физичких или правних лица, основана ради остваривања и унапређења одређеног заједничког или општег циља и интереса, који нису забрањени Уставом или законом.

KPMG d.o.o. Beograd
Kraljice Natalije 11
11000 Belgrade
Serbia

Telephone: +381 11 20 50 500
Fax: +381 11 20 50 550
E-mail: info@kpmg.rs
Internet: www.kpmg.rs

Извештај о ограниченом прегледу Извештаја о одрживом развоју

Управном одбору

НИС а.д. Нови Сад

Обим ангажовања и одговорност

Извршили смо преглед Извештаја о одрживом развоју за 2013. годину за НИС а.д. Нови Сад („Друштво“). Руководство је одговорио за припрему Извештаја о одрживом развоју за 2013. годину у складу са Г3.1 Иницијативе о Глобалном Извештавању (GRI - „Global Reporting Initiative“) издатим 2006. године, као што је наведено у одељку „О извештају и принципима извештавања“. Руководство је такође одговорио за дефинисање циљева Друштва у погледу резултата и извештавања о одрживом развоју, укључујући идентификовање заинтересованих страна и материјално значајних питања, као и за креирање и одржавање одговарајућег управљања учинком и система интерне контроле из којих се генеришу информације о учинку. Наша одговорност је да издамо овај извештај на основу нашег прегледа.

Обављени поступци

Обавили смо наше поступке у складу са критеријумима установљеним за прегледе који су дефинисани „Међународним стандардом за ангажмане уверавања 3000 – ангажмани уверавања који нису ревизија или преглед историјских финансијских информација (ISAE 3000)“ издатог од стране Међународног комитета за ревизорске и рачуноводствене стандарде (IAASB). Стандард захтева испуњење релевантних етичких захтева (Етички кодекс за професионалне рачуновође издат од стране Међународне федерације рачуновођа - IFAC), укључујући захтеве независности, планирања и обављања ангажмана са циљем стицања ограниченог уверавања да извештај не садржи материјално значајне грешке. Ангажовање на ограниченом прегледу Извештаја о одрживом развоју се састоји од испитивања, превасходно лица која су задужена за припрему информација приказаних у извештају, и примене аналитичких и других процедура за прикупљање доказа, у зависности од потребе.

Те процедуре обухватају:

- поређење информација и података приказаних у одељку „Економски развој“ Извештаја о одрживом развоју за 2013. годину, са упоредним информацијама и подацима приказаним у консолидованим финансијским извештајима Друштва на дан и за годину која се завршава 31. децембра 2013. године, на које је ревизор издао извештај 18. фебруара 2014. године у складу са релевантним Законом о рачуноводству и ревизији Републике Србије;
- анализу начина на који функционишу основни процеси генерисања, евидентирања и управљања квантитативним подацима који су приказани у Извештају о одрживом развоју, а посебно смо обавили:

© 2014 KPMG d.o.o. Beograd, a Serbian limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative (“KPMG International”), a Swiss entity. All rights reserved.

Matini broj 17148696
PIB: 10056593
Radni: 285-110031000180-81
KPMG d.o.o. Beograd je jedroholno drustvo.

НИС а.д. Нови Сад
Извештај ангажовања на ограниченом прегледу
Извештаја о одрживом развоју
31. децембар 2013. године

- интервјуе и дискусије са руководством Друштва, у циљу прикупљања информација о информационим технологијама, системима рачуноводства и извештавања који се користе у припреми Извештаја о одрживом развоју, о процесима и процедурама интерних контрола које се користе за прикупљање, комбиновање, обраду и пренос података и информација служби задуженој за припрему Извештаја о одрживом развоју;
- анализу пратеће документације на бази узорка која се користи у припреми Извештаја о одрживом развоју, у циљу потврде ефективности процеса, њихове адекватности у односу на описане циљеве, као и да систем интерне контроле правилно управља подацима и информацијама укљученим у Извештаја о одрживом развоју
- анализу усклађености квалитативних информација укључених у извештај са смерницама поменутих у ставу, као и општој конзистентности, посебно у смислу стратегије и политике одрживог развоја и одређивања материјалних питања за сваку категорију заинтересованих страна;
- анализу процеса учешћа заинтересованих страна са становишта коришћених метода и потпуности обухвата учесника, на основу увида у записнике са састанака или путем свих других доступних информација о идентификованим суштинским елементима;
- добијање писма о презентацији потписаног од стране правног заступника Друштва о усклађености извештаја из области одрживог развоја са смерницама поменутих у ставу Обим ангажовања и одговорност, као и о поузданости и комплетности информација и података који су у њему садржани.

Преглед подразумева мањи ниво ангажовања од ревизије која се обавља у складу са стандардом ISAE 3000 и стога пружа нижи ниво уверавања у циљу да би дошли до сазнања о свим значајним питањима и догађајима које би идентификовали у току ревизије.

Извештај о одрживом развоју укључује упоредне информације и податке из Извештаја о одрживом развоју за претходну годину, за сврхе поређења, с чим у вези је потребно видети наш извештај од 1. јула 2013. године.

Мишљење

На основу обављених процедура, нисмо дошли до сазнања која би указивала да Извештај о одрживом развоју за 2013. годину Друштва није припремљен, по свим материјално значајним питањима, према Г3.1 Смерницама Глобалне иницијативе за извештавање издатим 2006. године, као што је наведено у одељку „О извештају и принципима извештавања“.

Као што је назначено од стране руководства у одељку „О извештају и принципима извештавања“ Извештаја о одрживом развоју за 2013. годину, Друштво намерава да настави са проширењем опсега извештавања у Извештају кроз додатну стандардизацију постојећих процедура за прикупљање информација и података.

Београд, 1. јула 2014. године

КПМГ д.о.о. Београд

Џејмс Торли
Партнер

КОНТАКТИ

НИС а.д. Нови Сад

е-mail: office@nis.eu

Народног фронта 12
21000 Нови Сад
(021) 481 1111

Милентија Поповића 1
11000 Београд
(011) 311 3311

Односи са инвеститорима

е-mail: Investor.Relations@nis.eu

Народног фронта 12
21000 Нови Сад, Србија

Сектор за послове са мањинским акционарима

е-mail: servis.akcionara@nis.eu

Народног фронта 12
21000 Нови Сад, Србија
Инфо сервис: (011) 22 000 55

